

**Mendelova univerzita v Brně
Zahradnická fakulta v Lednici**

**PRAŽSKÉ VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ
Z HISTORICKÉHO A SOUČASNÉHO ÚHLU
POHLEDU**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Radek Sotolář, Ph.D.

Vypracoval

Tomáš Koubek

Lednice 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Tomáš Koubek**

Studijní program: Zahradnické inženýrství

Obor: Vinohradnictví a vinařství

Název tématu: **Pražské vinařství a vinohradnictví z historického a současného úhlu pohledu**

Rozsah práce: cca 35 stran

Zásady pro vypracování:

1. Platí obecné zásady viz. Norma pro psaní závěrečných prací ČSN ISO 690.
2. Prostudujte všechny dostupné literární zdroje pojednávající o dané problematice.
3. Popište historii pěstování révy a výroby vína kolem Prahy.
4. Zaměřte se také na současnost – zejména na stávající vinohradnické lokality, jejich názvy a odrůdové skladby.

Seznam odborné literatury:

1. KRAUS, V. a kol. *Trpké býti zdá se? Víno a vinařství v českých zemích ve středověku a v raném novověku*. 1. vyd. Mělník: Regionální muzeum Mělník, 2009. ISBN 978-80-903899-6-0.
2. SNOPEK, L. a kol. *Vinařovo slovo zní... Víno a vinařství v českých zemích po roce 1800*. 1. vyd. Mělník: Regionální muzeum Mělník, 2012. ISBN 978-80-904538-2-1.
3. KOZDERA, J. *Historický vývoj pražského vinařství (příčiny úpadku a možnost rozvoje)*. Diplomová práce. 1966.
4. DOLEŽAL, P. *Lexikon českého vinařství : Historie a současnost pěstování vína v českých zemích*. Nový Bydžov: Petr+lva, 1999. 271 s. ISBN 80-902748-1-1.
5. KRAUS, V. – FOFFOVÁ, Z. – VURM, B. *Nová encyklopedie českého a moravského vína. : 2. díl*. Praha: Praga Mystica, 2008. 311 s. ISBN 978-80-86767-09-32.

Datum zadání bakalářské práce: leden 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2015

L. S.

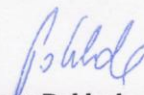
Tomáš Koubek
Autor práce

Ing. Radek Sotolář, Ph.D.
Vedoucí práce

Ing. Mojmír Baroň, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci:

.....
.....

vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že přes sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuj se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici, dne:

.....

podpis

Poděkování

Děkuji Ing. Radku Sotolářovi, Ph.D. za podnětné konzultace a odborné vedení bakalářské práce.

Anotace

Koubek, T.; Pražské vinařství a vinohradnictví z historického a současného úhlu pohledu. / Bakalářská práce / Brno 2015 – Univerzita Mendelu, Zahradnická fakulta, Vinohradnictví a vinařství, 51 s.

Bakalářská práce má charakter teoretické studie a zaměřuje se na pěstování révy vinné v hlavním městě a jeho okolí od historie po současnost. Sleduje vznik – vývoj – zánik a případnou obnovu konkrétních pražských vinic, vinařství a vinohradnictví. Cílem práce je přinést ucelený pohled na Prahu jako vinařskou obec s bohatou minulostí v kontextu její současné a budoucí situace.

Klíčová slova: Praha, vinařství, vinohradnictví, Karel IV., historie, současnost

Annotation

Koubek, T.; Wine-making and viticulture of Prague in historical and present view. / Bachelor's thesis / Brno 2015 – Mendel University in Brno, Faculty of Horticulture, Winemaking Methods and Viticulture, p. 51

Bachelor's thesis is oriented as a theoretical study and it's focused on growing of wine in the Capital city and surroundings from past to present. Bachelor's thesis follows genesis – progress – ending and potential renewal concrete Prague's vineyards, wine-growing and viticulture. Goal of the work is to get a compact view at Prague as a city of wine with rich history in the context present and future situation.

Key words: Prague, wine-growing, viticulture, Karel IV., history, present

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. CÍL PRÁCE.....	4
3. HISTORIE.....	5
3.1 VITIS VINIFERA L.	5
3.2 GEOGRAFIE PRAHY.....	6
3.3 POČÁTKY VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ V PRAZE.....	7
3.4 PRAHA KARLA IV.	10
3.5 ZLATÝ VĚK VÍNA – 15., 16. STOLETÍ.....	13
3.6 ÚPADEK VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ.....	17
3.7 NOVODOBÁ HISTORIE	19
4. PRAHA VINAŘSKÁ	20
4.1 URBANIZACE MĚSTA	20
4.2 PRAGA CAPUT REGNI.....	21
4.3 PRAŽSKÉ ČTVRTI A JEJICH VINICE	23
4.3.1 SMÍCHOV, KOŠÍŘE	23
4.3.2 VYŠEHRADEK, PODOLÍ.....	25
4.3.3 NUSLE, VRŠOVICE	25
4.3.4 VINOHRADY, ŽIŽKOV	26
4.3.5 LIBEŇ, HOLEŠOVICE.....	26
4.3.6 DEJVICE, NEBUŠICE	27
4.3.7 BŘEVNOV, STŘEŠOVICE	28
5. SOUČASNOST	29
5.1 SOUČASNÁ PRAŽSKÁ VINAŘSTVÍ A VINICE	29
5.1.1 VINICE SV. KLÁRY NA PRAZE 7 (TRÓJA).....	30
5.1.2 VINICE SALABKA PRAHA 7	31
5.1.3 VINICE GRÉBOVKA NA PRAZE 2 (VINOHRADY).....	31
5.1.4 MODŘANSKÁ VINICE NA PRAZE 4 (DŘÍVE ZVANÁ ARCIBISKUPSKÁ)	32
5.1.5 SVATOVÁCLAVSKÁ VINICE PRAŽSKÉHO HRADU NA PRAZE 1.....	33
5.1.6 VINICE MÁCHALKA NA PRAZE 8 (PROSEK).....	34
5.2 PRAHA A OKOLÍ – VINAŘSKÁ PODOBLAST PRAHA (DLE ŘAZENÍ DO ROKU 2004)	35
5.2.1 ROZTOKY U PRAHY	35
5.2.2 BENÁTKY NAD JIZEROU	35
5.2.3 KARLŠTEJN U PRAHY (VÝZKUMNÁ STANICE VINAŘSKÁ KARLŠTEJN).....	36
5.2.4 VÝZKUMNÝ ÚSTAV VČELAŘSKÝ S.R.O, MÁSLovice - DOL (LIBČICE NAD VLTAVOU).....	37
5.2.5 SLANÝ – VINAŘSTVÍ KVÍC.....	37
5.2.6 LODĚNICE	38
5.2.7 KRALUPY NAD VLTAVOU.....	39
5.2.8 DALŠÍ DROBNÁ VINAŘSTVÍ/VINICE	39

<u>6. POHLED DO BUDOUCNA PRAŽSKÉHO VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ</u>	<u>42</u>
<u>7. ZÁVĚR.....</u>	<u>44</u>
<u>8. LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE.....</u>	<u>45</u>
<u>9. INTERNETOVÉ ZDROJE.....</u>	<u>46</u>
<u>10. SEZNAM OBRAZOVÉ DOKUMENTACE.....</u>	<u>50</u>

1. ÚVOD

„To je dobrý leda tak pro Pražáky...“ Je oblíbená věta pocházející z řevnivosti mezi obyvateli Čech a Moravy. Jak daleko sahá do historie tohoto škádlení, je otázkou, nicméně z vlastní zkušenosti vím, že pro mnoho moravských vinařů a milců vína je tajemstvím, že Praha byla svého času stejně velkou a plodnou vinařskou velmocí, jakou jsou dnes úrodné moravské stráně...

Když jsem poprvé přemýšlel o zadání své bakalářské práce, bál jsem se, že pražské vinařství a vinohradnictví je často omílané a již zcela probádané téma, ale nad studiem odborné literatury jsem si uvědomil, že stále zdaleka není kvalitně historicky zpracované. Publikace nabízí většinou útržkovité zápisy toho či onoho, proto celek této práce tvoří jakousi jejich pospojovanou skládačku. Překvapilo mě, že konkrétnější informace o jednotlivých pražských vinicích jsou podrobněji zpracovány na webech některých pražských čtvrtí a jen v několika málo knihách především staršího data vydání. Cennými zdroji se mi tak staly hlavně mapy, veduty a rytiny staré Prahy a elektronický katalog Archivu hl. m. Prahy, kde je možné dohledat záznamy o pražských vinicích, nejen z perkmistrovských knih, ale například i z matričních knih několika pražských farností.

Cílem bakalářské práce je tedy přinést jakési resumé o historické podobě pražských vinic a vinohradů z dostupných zdrojů ve společném kontextu současného stavu pražského vinařství.

V neposlední řadě si myslím, že se začíná jednat i o velmi aktuální téma, dokladem toho jsou v posledních letech znovu zakládáné a obnovované některé pražské vinice.

Že by sláva pražského vína prožívala svou renesanci?

2. CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce je nahlédnout do problematiky pražského vinařství a vinohradnictví z historického a současného úhlu pohledu.

Bakalářská práce by měla nabídnout ucelený pohled na historickou podobu pražských vinic, a to jak v důležitých dějinných momentech, tak z ampelografického a pěstitelského hlediska. Tato práce by také měla mapovat jednotlivé viniční trati a nabídnout jejich výčet (dle dostupné literatury a dalších zdrojů) v dobách největšího rozkvětu.

Cílem práce je i představení některých historických praktik při výrobě vína.

Ze současného úhlu pohledu se práce zaměřuje na stávající vinohradnické lokality, jejich názvy a odrudové skladby.

3. HISTORIE

Původ révy vinné sahá hluboko do dějin. Starobylost této kulturní plodiny je spjata nejen s pohanskými pranárody, ale již ve Starém zákoně, v první knize Genesis, nalezneme zmínku o praotci Noemovi, který počal vysazování vinic: „*I začal Noe obdělávat půdu a vysadil vinici.*“¹ Přistání Noemovy archy na hoře Ararat – území dnešní Gruzie – možná vysvětluje etymologii slova víno, neboť „*výraz víno pochází z gruzínského gvino*“²

Do Evropy se réva vinná dostala především díky Řekům a Římanům, a přímo na území Moravy za vlády Marka Aurelia Proba (3. století) díky římským výbojům do střední Evropy.

Na území Čech a Moravy se z počátku dařilo především révě divoké „*(1.000.000 – 400 př. n. l.)*“³, první doložitelné zmínky o počátku moravského vinohradnictví se datují do 2. – 3. století.

3.1 *Vitis vinifera* L.

Vitis vinifera L. neboli réva vinná je rostlinou patřící do čeledi *Vitaceae* L., která čítá na 700 druhů, zařazených do 14 rodů. Právě *Vitis vinifera* L. je v celosvětovém měřítku druh nejrozšířenější a hospodářsky nejvýznamnější. Její pěstování se rozšířilo

obr. 1 – *Vitis vinifera* L.

především v euroasijské oblasti. Z pohledu šlechtění révy na odolnost k nepříznivým biotickým a abiotickým činitelům jsou používány skupiny americké a východoasijské.

Vitis vinifera L. se dále vyskytuje ve dvou poddruzích: *Vitis vinifera* subsp. *sativa* D. C. (ušlechtilá réva vinná) a *Vitis vinifera* subsp. *silvestris* Gmel. (lesní réva). Po celém světě existuje cca 15 000 odrůd révy vinné.

V České republice se pěstují odrůdy tuzemské (vyšlechtěné v ČR) i světové. Ve Státní odrůdové knize⁴ je aktuálně zaregistrováno na 57 odrůd moštových, 9 odrůd stolních a 7 podnoží. Pro výrobu vína slouží zejména odrůdy moštové.

¹ Bible, 1. Mojžíšova (Genesis), 9. kap., 20. verš

² SOTOLÁŘ, R.; *Historie odrůdy révy na českém území*, 2009, s. 16

³ SOTOLÁŘ, R.; *Historie odrůdy révy na českém území*, 2009, s. 17

Pro pěstování révy vinné jsou vhodné teplé a dobře propustné půdy, bohaté na živiny, dostatek světelné energie. Klimatické podmínky ČR se nacházejí na severní hranici pěstování révy vinné v Evropě, proto se Česká republika řadí do tzv. „*cool climate viticulture*“⁵. Chladnější podmínky jsou výhodné především pro pěstování bílých moštových odrůd, které mohou být díky obsahu kyselin v hroznech i kvalitnější než v zemích jižní Evropy.

3.2 Geografie Prahy

Nyní (od roku 2004) jsou na území ČR rozdělovány dvě vinařské oblasti, a to moravská a česká. Praha je součástí české vinařské oblasti, do roku 2004 (obr. 2) byla samostatnou vinařskou podoblastí, nyní spadá pod mělnickou vinařskou podoblast. Dále do území české vinařské oblasti patří litoměřická vinařská podoblast.

Územní rozloha Prahy se nachází uprostřed Středočeské kotliny, která oplývá nejen úrodnými zemědělskými plochami, ale také nerostným bohatstvím. Geologické podloží tvoří křídové sedimenty s pokryvy spraší. Její úrodnost je srovnatelná s územními celky rýnskými a burgundskými, které stejně jako „*Čechy leží mezi 49° a 51° s. š. (...) I co do útvaru zemského, průměrné roční teploty, průměrné teploty vegetační, množství vodních srážek, počtu deštivých dnů Čechy svým podnebím až na malé odchylky ve všem podobají se těmto eminentně vinařským zemím výše jmenovaným.*“⁶

Příznivé geografické podmínky Středočeské kotliny tedy přály nejen pěstování révy, ale souvisí i s brzkým osidlováním kmenů, které je v různých pramenech datováno již od 200 let př. n. l.

V současných klimatických podmínkách je pro vinice v české vinařské oblasti nejvýhodnější mikroklima na jižních svazích, kde nebývají tolik kolísavé teploty jako na stranách západních a východních. Za nejteplejší území v Čechách se považuje povodí řek Labe, Berounky, Vltavy a Ohře, kde jsou i dnes vinice především situovány. Půdní profil české vinařské oblasti je především hnědozemního typu a hnědé půdy, velmi bohaté vápníkem. „*Oblast produkuje zejména odrůdy Müller Thurgau, Ryzlink rýnský, Modrý Portugal a Svatovavřínecké.*“⁷ V současnosti se používají i odrůdy méně známé, ale o to odolnější, např. Dornfelder, Hibernál, Malverina, Fratava.

⁴ Seznam odrůd zapsaných ve státní odrůdové knize ke dni 15. června 2014. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/247574/SO_NL_2014.pdf

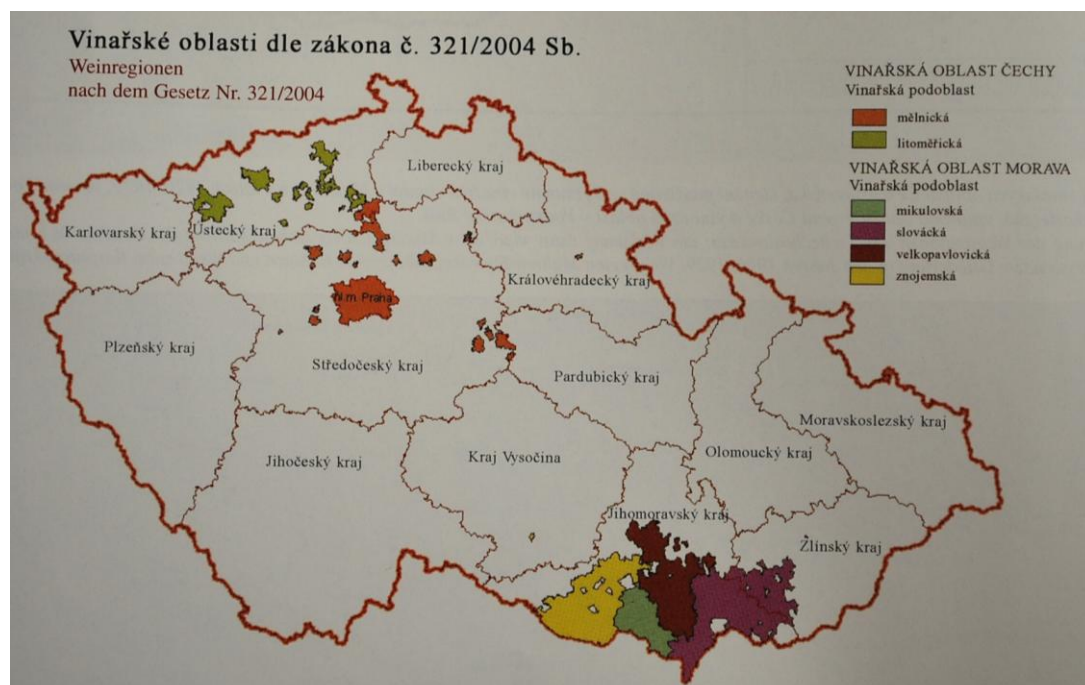
⁵ PAVLOUŠEK, P.; *Encyklopedie révy vinné*, 2007, s. 30

⁶ OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ; 26. díl, s. 719

⁷ LINHART, P.; SUK, M.; VÁLEK, V.; *Vinařský atlas území ČR*, 2007, s. 79

Z historického a geografického hlediska jsou pro pěstování vhodné i odrůdy ze skupiny burgundských – Rulandské bílé, modré, šedé.

Česká vinařská oblast nyní čítá na 730 ha vinic s produkcí kolem 8 800 hl vína. V minulosti však byla produkce daleko vyšší...

obr. 2 - Vinařské oblasti ČR dle zákona č. 321/2004 Sb.

3.3 Počátky vinařství a vinohradnictví v Praze

O historii města Prahy jsou napsány stohy knih a ani to není cílem této práce. Pokud však nahlédneme do prehistorie vinařskými očima, tak v „*Čechách* (pozn. od 200 př. n. l.) je pěstování révy a konzumace vína spojováno s Kelty s Germány, kteří převzali znalosti i s řadou kulturních zvyklostí od antického Říma.“⁸ Tuto skutečnost dokládají archeologické nálezy vinařských předmětů (nože, picí soupravy), vystavené na výstavě „Pražské vinice“, kterou připravil Útvar rozvoje hlavního města Prahy v sále architektů Staroměstské radnice v roce 2000.

Jestliže bylo víno oblíbeným nápojem Keltů a později Slovanů, je v této době spojováno především s pohanskými rituály. Později dochází nejen k rozkvětu vinařství a vinohradnictví na území Čech a Moravy, víno však od 9. století dostává vlivem křesťanství novou symboliku.

V historických zmínkách nalezneme důležitou událost vztahující se k počátkům českého vinařství. Váže se k pověsti o slavicím knížeti Bořivoji narození syna

⁸ Útvar rozvoje Hlavního města Prahy; *Pražské vinice*, 2000, s. 4

Spytihněva (roku 892), kdy kníže Svatopluk daroval Bořivoji sud lahodného moravského vína. Bořivojova žena ochutnala a nechala obětovat trochu vína bohyni úrody. „...i nepršal jest před tím žádný déšť po tři měsíce, a jakž to učinila, té noci spadl hojný déšť na zemi. I domnívali se a tak pravili všichni, že skrze oběť tohoto vína jich země svlažena byla...“⁹

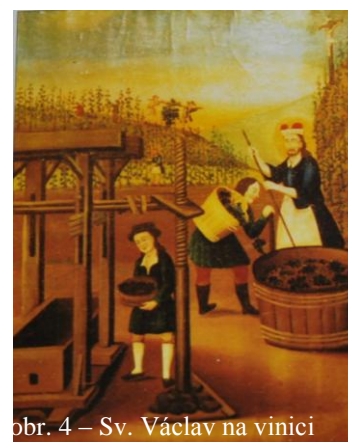
Dle ludmilské legendy se réva vinná hojně rozšířila na území Čech, a to zejména poté, kdy se Ludmila stala křesťankou. „Ludmila pak přála rozvoji vinařství (...) a na první vinici založené v Nedomicích u Mělníka se zaučoval tajům vína i její vnuk sv. Václav.“¹⁰ Dle tohoto se k Čechám váže svatováclavská vinařská tradice a sv. Václav se stal patronem českých vinařů a nejvyšším perkmistrem hor viničních – *supremus magister vinearum*. Sv. Václav také velmi rád pracoval ve vinicích a při samotné výrobě vína, jak dokládá několik legend, i motiv zobrazení Václava na denáru knížete Bedřicha z druhé poloviny 12. století.

V této době sice ještě nemůžeme hovořit o úplném rozkvětu vinařství (jak tomu bude později za vlády Karla

IV.), ale víno se stává mocným artiklem pro církevní potřeby, proto od 12. století vznikají „nové vinice především v centrech církve a okolí klášterů.“¹¹ Proto také „původní vlastníci vesnic, půdy a tedy i vinic kolem Prahy pocházeli obvykle z kruhů církevních – konkrétně šlo o mnichy z Plaského a Kartuziánského kláštera, Svatojiřského kláštera a Pražského proboštství na Pražském Hradě a Vyšehradské kapituly.“¹²

obr. 3 – Sv. Václav z původního viničního sloupu v Dřísech

obr. 4 – Sv. Václav na vinici

⁹ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 177

¹⁰ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 177

¹¹ DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*, 1999, s. 9

¹² Viniční hory v Košířích a na Smíchově, 2011. Dostupné na: <http://smichov.blog.cz/1105/vinichni-hory-v-kosirich-a-na-smichove-4-kapitola>, například prameny břevnovského kláštera označují založení vinice datem 993 Benediktinského řádu

O podobách tehdejších vinogradů a její odrůdové skladbě můžeme jenom spekulovat, ale zároveň dle dobových zdrojů (map, vedut a dalších zobrazení), se Vilém Kraus¹³ domnívá, že ranou skladbu vinohradu tvořily odrůdy révy dovezené z východnějšího území – Moravy Rakouska a Uher. Dle zobrazení z Velislavovy bible „jsou keře révy jako mohutné rostliny bez opěry a často převyšující postavy viničných dělníků a vinařů a mají realisticky zobrazeny mohutné kmeny.“¹⁴ Pěstitelský tvar solitérního typu ve větších vzdálenostech od sebe.

obr. 5, 6 - Viniční práce – Velislavova bible (kol. r. 1340)

Zobrazení také napovídá tomu, že se jedná o odrůdy dovezené Huny do evropských oblastí. Především můžeme zmínit velmi bujnou a plodnou odrůdu Heunisch. Později Jan Had, pražský učitel, v roce 1558 zmiňuje tuto odrůdu pod názvem Běl velká.

obr. 7 - Dřevořez z knihy Jana Hada „Vínice v jakém položení...“

¹³ KRAUS, V.: *Období rozvoje i úpadku při pěstování révy vinné v Čechách*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 11

¹⁴ KRAUS, V.: *Období rozvoje i úpadku při pěstování révy vinné v Čechách*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 11

3.4 Praha Karla IV.

„Chtějíce z vlastní vůle a naší nekonečné laskavosti, jakož i s pomocí boží, zlepšiti stav našeho království a všech obyvatel, nařizují:

1. Zakládati vinice na všech horách ležících v kruhu 3 mil okolo Prahy, obrácených k poledni.

2. Každý, kdo vlastní hory okolo Prahy, má započít se zakládáním a vysazováním vinic do 14 dnů po vydání tohoto privilegia.

3. Kdo by sám vysazovat a zakládat vinice nechtěl a nemohl, ať na jeho pozemku vysazují ti, kterým je perkmistr propůjčí.

4. Ten, kdo vinici založí, bude ode dne, kdy se zakládáním započal, po 12 let za sebou jdoucích od všech daní a dávek svoboden. Počínaje třináctým rokem bude odevzdávat majiteli pozemku desátek a králi z každé vinice půl džberu vína ročně.

5. Každá vinice má být 16 prutů dlouhá a 8 prutů široká. Prut se po 8 loktech počítá.

6. Všechny vinice v roce 1358 vysazené byly osvobozeny od ungeltu a zemské berně navždy.

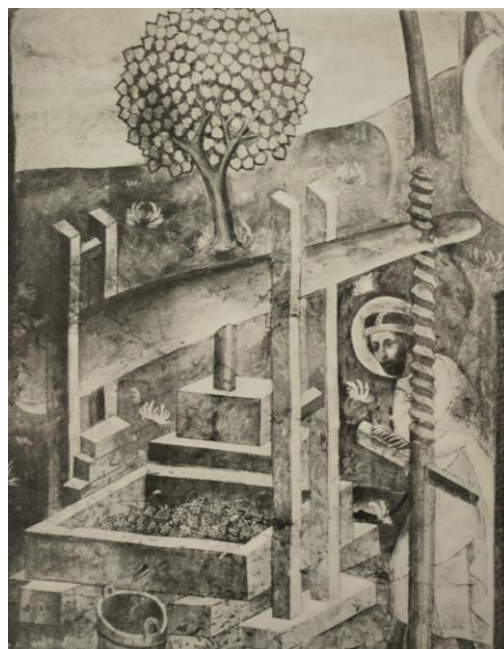
7. Konšelům Starého Města pražského se dává právo jmenovat a sesazovat podle jejich uznání správce všech vinic – perkmistra.“ (...)¹⁵

Nařízení Karlem IV. vydané dne 16. 2. 1358 pro Prahu, svědčí o tom, jak bylo víno v této době nejen oblíbeným nápojem (o několik let později natolik, že k jeho konzumaci musel Karlův nástupce Václav IV. „*napomínat k střídmosti v pití a oslavách*“¹⁶), ale stalo se i „*výborným obchodním artiklem*“¹⁷.

14. století přálo značnému rozvoji vinařství a zároveň rozšiřování vinic se stalo doménou měst nad kláštery. „*O rozšiřování vinogradů se spolu s církví zasloužila i šlechta a vinohrady se vysazovaly i v okolí většiny měst.*“¹⁸

„Vinice se díky těmto nařízením rozšířily

obr. 8 – Lisování hroznů na Karlštejně

¹⁵ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 188

¹⁶ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 190

¹⁷ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 189

¹⁸ DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*, 1999, s. 10

v okolí Prahy, na Lounsko, Rakovnicko, Mělnicko, Karlštejnsko a Boleslavsko.¹⁹ Na samotném území pražském vinice „pokryly úbočí vrchu Vítkova a táhly se územím dnešních Vinohrad a dále ke Karlovu.“²⁰ Na těchto územních celcích se rozkládala početná řada vinic s roztroušenými dvorci, s viničními domky a strážními vížkami. Vinice vytvářely rámeček pražské krajiny, jež je dokumentován na mnoha grafických listech a dobových mapách. Dnes nám bohatou vinařskou historií dokládají místní názvy ulic a některá domovní znamení.

obr. 9, 10 - Domovní znamení

Nařízení Karla IV. k zakládání vinic bylo zajištěno i úředně a zajišťovalo systém a řád. „*Správa nad vinicemi byla svěřena perkmistrovi a perkmistrovským úředníkům a byla velmi přísná.*“²¹ Úkolem perkmistrového úřadu bylo dohlížet na vinice a jejich vysazování, řešit spory o vinice, ale také vybírání perkrechtu – dávky z vína.

Viniční knihy, zřízené při viničním úřadu, spravovaly majetkové změny a převody vinic. Dodnes jsou dohledatelné v Archivu hlavního města Prahy a jsou cenným zdrojem dobových informací.

České vinařství bylo chráněno tzv. právem viničním (vydáno roku 1358). „*Samotné právo přísně trestalo každého, kdo by chtěl vinné révě škodit a dokonce*

mohl takový i propadnout majetkem a ztrátou hrdla. Do dneška se nám z těchto nařízení dochoval například zvyk o „zavírání hory“.“²² Rozvojem zakládání vinic vyřešil Karel IV. i další tehdejší problém – nedostatek pracovních míst. Vinice zaměstnaly velký počet nádeníků. Jednalo se zejména o chudinu, která byla „*najímána hned počátkem postu – na jaře – a je propuštěna až po Martinu (11.11.).*“²³

Další nařízení ze dne 9. ledna 1370 upravuje dovážení a šenkování cizích vín ze zahraničí, přednost dostávají vína z české provenience.

¹⁹ Útvar rozvoje Hlavního města Prahy; *Pražské vinice*, 2000, s. 6

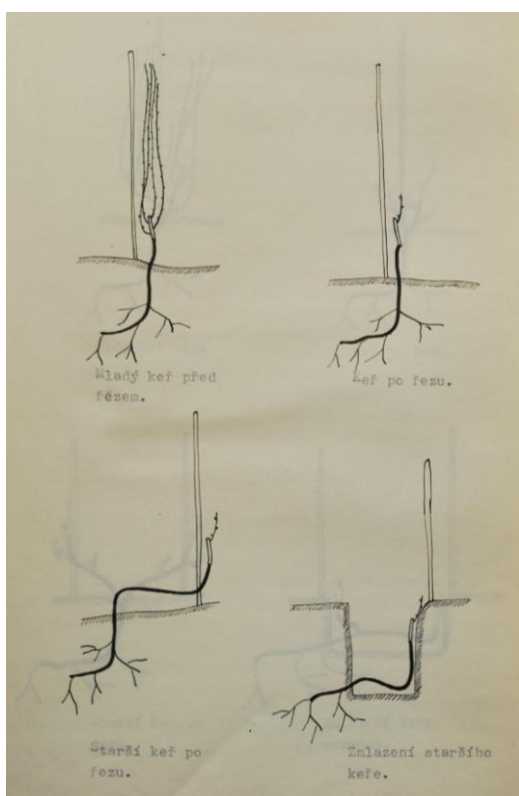
²⁰ Z historie vinohradnictví v Praze, 2001. Dostupné na: <http://www.praha2.cz/Z-historie-vinohradnictvi-v-Praze-1.html>

²¹ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 8

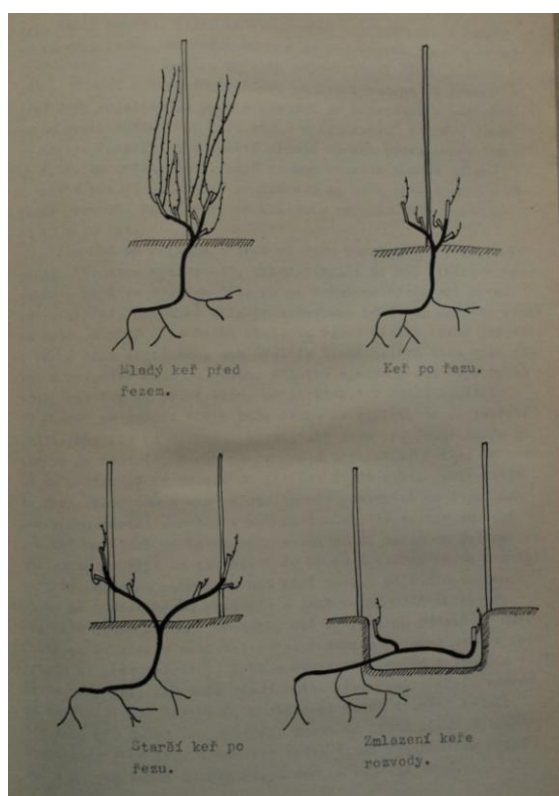
²² DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*, 1999, s. 10

²³ ZEMEK, M. a kol; *Vinohradnictví*. Brno: Blok, 1973, s. 97

S rozvojem vinic se také začala měnit odrůdová skladba. „Karel IV. dal do Čech přivést révy z Burgundů, ale zároveň odtamtud povolal zkušené vinaře jako učitele pěstění révy.“²⁴ Burgundská tradice obdělávání vinic se udržela od těchto dob do doby národního obrození. „Réva se vede na jednom rameni a sřezává se vždy na nejvyšším plodonosném réví a tak každý rok se prodlužuje. Dosáhlo-li rameno výše tyčky, což se stalo asi 8. - 9. rokem, u nás nazýváno starcem, i býval stařec po celé délce do půdy as 50 cm hluboko položen, zahnojen a, měl-li více rév, rozveden. (...) Vinice byly většinou tzv. matené, majíce různé druhy rév vysázené ve formě nepravidelné. (...) Poněvadž v Čechách v prvé řadě přihlíženo býti musí k pěstění rév kvalitativních, vysazují se vinice na straně proti jihu obrácené.“²⁵

obr. 11 - Staroburgundské vedení

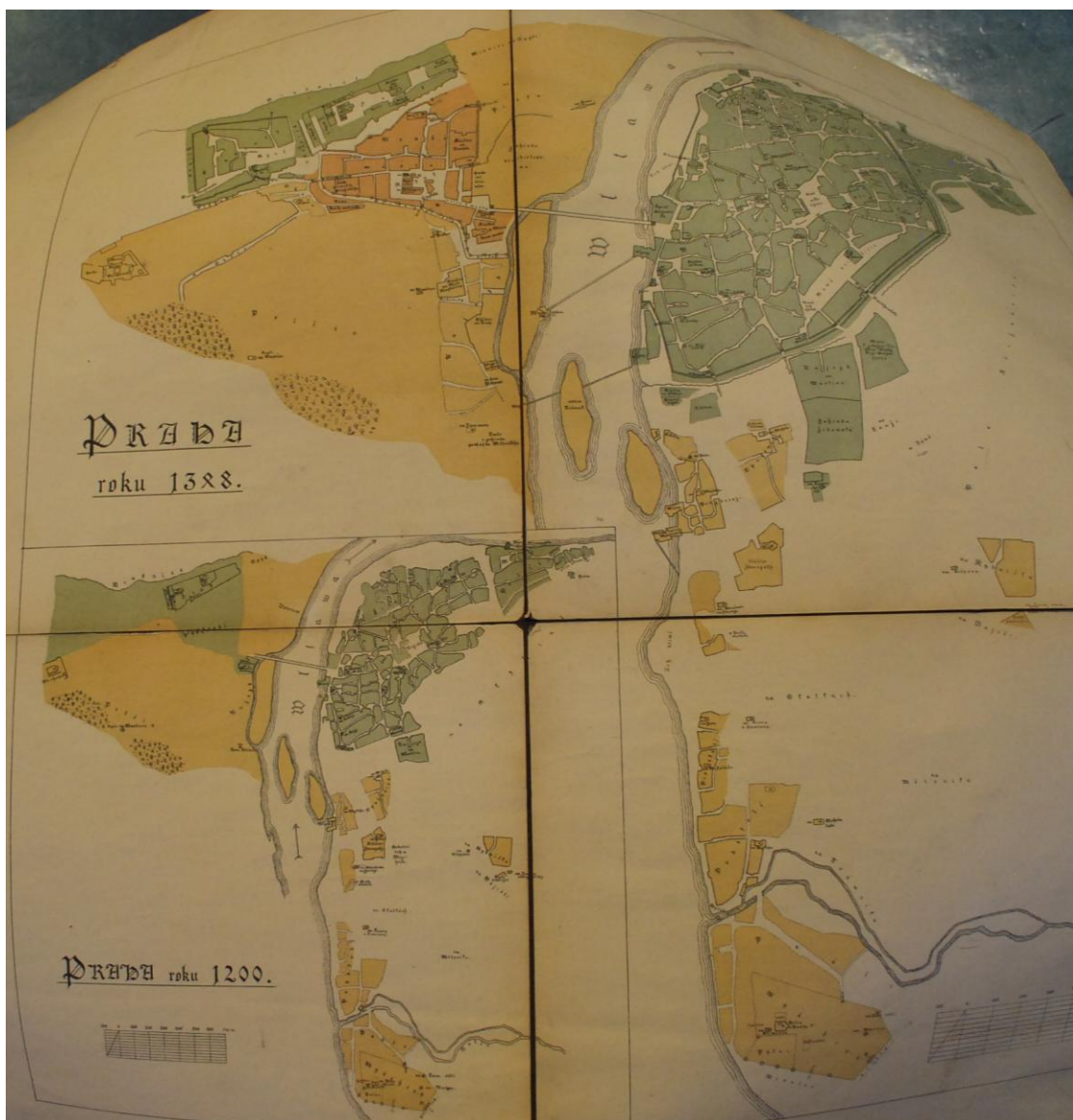
obr. 12 - Staročeské vedení a řez „na starce“

Kromě odrůdy Burgundského modrého, rozšíření dosáhly také nově pěstované odrůdy, jakými jsou: „Běl velká neboli Vídeňka a Běl drobná. Z Německa se do českých zemí dostávají odrůdy Němčina bílá (Pinot blanc), Modřina (Pinot noir), Tarant bílý, Lampart bílý, Bronišť (Tramín bílý), potom z Uher odrůda Klenice (Gohér). Pěstovala se také dalmatská odrůda nazývaná Běloočko (Muškát bílý).“²⁶

²⁴ OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ; 26. díl, s. 719

²⁵ OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ; 26. díl, s. 719- 720

²⁶ KOFRÁNKOVÁ, V.; TEJKAL, J.; Rytíři vína na Moravě a v Čechách. Praha, 2013. s. 75

obr. 13 – Tomkovy plány města Prahy z let 1200 a 1388 – žlutě jsou vyznačeny vinice a zahrady

3.5 Zlatý věk vína – 15., 16. století

Václav IV., syn krále Karla IV., se ujal vlády zemí českých po smrti svého otce. I za panování tohoto moudrého a laskavého panovníka vinařství nadále vzkvétalo a bylo neustále rozšiřováno. Stalo se významným zemědělským odvětvím.

Po smrti Václava IV. a rozboření politické situace v českých zemích však přichází pád. Období husitských válek (1419- 1434) a neblahé následky kališníků (jako symbol přijali kalich a víno) „mělo pro vinařství (a nejen pro něj) v českých zemích devastující účinky. Důsledky dlouhotrvající války byly nedozírné: viničné trati neměl kdo obdělávat nebo byly zcela zničeny, městské vinohrady byly vypáleny, velká část klášterního majetku byla vypleněna nebo rozkradena.“²⁷ Zpustošené vinice ležely dlouhá léta bez

²⁷ KOFRÁNKOVÁ, V.; TEJKAL, J.; *Rytíři vína na Moravě a v Čechách*, 2013. s. 76

povšimnutí anebo naopak byla provedena konfiskace půdy náležející klášterům, či uprchlým občanům. V období husitských nepokojů došlo k zásadním změnám. Kromě poničených vinic byly také „*vinice patřící klášterům a kostelům zabaveny a rozdány nebo prodány pražským měšťanům. Například zboží klášterů Kartouzského a Plaského se ujala Pražská obec a rozparcelované chmelnice, zahrady i vinice prodala pražským měšťanům. Záhy byly ale vinice vyňaty z pravomoci Pražské obce a předány perkmistrovskému úřadu hor viničních. (...) Po ukončení husitských válek byly sice některým kostelům a klášterům jejich majetky, tedy i vinice, vráceny, ale většina zůstala v držení měšťanů.*“²⁸

S koncem husitského tažení a počátkem vlády Jiřího z Poděbrad se situace začala pomalu uklidňovat. Byla obnovena všechna privilegia z let 1358 až 1373 Karla IV. a až do roku 1601 nebyla potřeba je měnit. Vinařství se tak začala vracet sláva a rozkvět z doby Karla IV. a „*tehdy dosáhla rozloha vinic v podstatě dnešního stavu.*“²⁹ „*Vinice se táhly po svazích Dejvic, Nebušic, nad Břevnovem, Košířemi, Smíchovem a Radlicemi k Vltavě a na jejím pravém břehu kolem Nového Města přes Nusle, Strašnice, Vinohrady a Žižkov a dále přes Libeň do Tróje. (...) Tehdy pražská produkce vína dosahovala přes 60000 hektolitru ročně.*“³⁰

K dalšímu rozkvětu dochází i za vlády krále Vladislava II. Jagellonského, který 21. července 1497 „*vydal nařízení o povinném zapsání všech vinic do gruntovních knih podle jednotlivých viničních hor a zároveň také nařídil kontrolu jakosti vína degustací.*“³¹ Kromě rozšiřování vinic se poprvé v Evropě objevuje nařízení ke kontrole zdravotní nezávadnosti vína a jeho jakosti: „*...po sv. Havlu ve všech městech pražských vína vohledávána a byla-li by nalezena, že by se falšovala nebo zkazila buď sirú a neb jinými jakýmiž kolivěk věcmi škodlivými a lidem k nezdraví, taková mají být ven vytažena a rozsekána býti.*“³² Vylepšování vín tak leckdy připomínalo chemickou laboratoř: pro zlepšení chuti se přidávala hořčice, mléko, mouka se solí, kvasnice, či různá koření – bobkový list, oman, zázvor. Do kalného vína se přidávaly tlučené mandle nebo rýžový popel. Vinné aroma se upravovalo třískami jalovce, sladkost vína mělo udržet olovo...

²⁸ kol.: *sborník Český vinař 2014*. Cech českých vinařů, 2014., s. 22

²⁹ kol.: *sborník Český vinař 2014*. Cech českých vinařů, 2014., s. 22

³⁰ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 9

³¹ SOTOLÁŘ, R.; *Historie odrůdy révy na českém území*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 19

³² KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 190- 191

Omezení různých machinací cizích vín s domácími je také velmi aktuálním tématem současné problematiky sudových vín, kdy dochází k záměrnému zaměňování vín laciných a průměrných dovážených ze sousedních zemí do České republiky a vydávaných za odrůdy moravské (např. odrůda Pálava). Pančování sudového vína tak bude mít nejspíš vliv k úplnému zákazu stáčení vína mimo vinařství. Zatím toto nařízení (legislativa) je v jednání na Ministerstvu zemědělství.

Vraťme se ale zpět do 16. století. Rok 1547 je mezníkem pro česká města ve vývoji jejich samosprávy úřadu hlavního českého perkmistra, který přestává být volen, ale je dosazován přímo králem. Kromě opatření Vladislava Jagellonského dále vyšly v platnost roku 1516 perkmistrem Martinem Holcem tzv. viniční artykuly pod názvem *Zřízení při horách viničních okolo Prahy*. O deset let později, roku 1526, jsou artykule doplněny o dalších sedm od perkmistra Jana Legáta. Pro zajímavost v té době Praha čítala na „na 700 hektarů vinic a byla naším největším vinařským střediskem.“³³ Zde je stručný výběr ze sedmi artykul, jejich obsah je vzhledem k současné problematice sudových vín nanejvýš aktuální:

- „1. Žádná vína rakouská ani uherská i jiná cizí nesmějí být dovážena do Prahy v době od sv. Havla do sv. Jiří, a to ani vezena městem.*
- 2. Všechna vína dovezená v době od sv. Jiří do sv. Havla musí ihned po dovezení perkmistr se svými konšely košťovati, a to proto, aby je „...nikdo nemohl cukrovati a jinak opravovati či temperovati k ne zdraví lidem a lehkosti tohoto města...“*
- 3. Všechna vína cizí musí ocenit perkmistr se svými úředníky předem, než-li se počnou šenkovat.*
- 4. Cizí vína, která se do sv. Havla neprodají, nemají se vyvážet ven z Prahy, aby potom po sv. Jiří byla vezena zpět do Prahy. Kdo tak učiní, tomu bude víno pobráno.*
- 5. Měšťané nesmějí nakupovat společně s jinými osobami, které nejsou v Praze osedlé, cizí vína.*
- 6. Osoby v Praze neosedlé nesmějí vůbec přechovávat u měšťanů žádná vína a tam je šenkovat.*
- 7. Židům, kteří pro svou potřebu mohli dříve dovážet cizí vína po celý rok, se zakazuje vůbec dovoz cizích vín a jiných českých a mají kupovat jen víno pražské.“³⁴*

³³ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 194

³⁴ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 194-5

Roku 1558 byla dokonce vydána první odborná vinařská publikace. Její autor je Jan Had a spis nese název *Vinice, v jakém rozpoložení má býti a jakým způsobem má ji člověk obdělávati, aby z toho hojný užitek mohl míti. Přitom také, jak se víno chovati a opatrovati má.* „Z tohoto díla se poprvé blíže dovídáme i to, jaké odrůdy se pěstovaly a poznáváme rozdíly mezi nimi (např. *Heunisch weiss – Běl velká* či *Hunč neboli Vídeňka, Tramín bílý – Princ* či *Ryvola bílá, Hedvábné žluté* či *patrně Frankovka*).“³⁵

Za „zlatou éru“ vinohradnictví u nás považujeme vládu Rudolfa II., kdy svého vrcholu dosáhla vinařská výměra v Praze.

obr. 14 - Pohled na Prahu z výšin nad Smíchovem

³⁵ SOTOLÁŘ, R.; *Historie odrůdy révy na českém území*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 19

obr. 15 - Pohled na Petřín ze Střeleckého ostrova

obr. 16 - Pohled na Prahu z Letné

3.6 Úpadek vinařství a vinohradnictví

Ačkoli se české a především pražské vinařství dostává do vrcholného stádia rozkvětu v rudolfínské době, začínají se objevovat krizové jevy.

*„Konkurence zahraničních vín sílí a mnohá z nich jsou jakostnější nežli vína česká. Úrodnost vinic klesá, protože je většina přestárлых.“*³⁶ Rudolf II. také díky nepřízní počasí a neúrodě vydává povolení k dovozu a prodeji cizích vín. Větší problémy však české vinice teprve čekají díky třicetileté válce. Třicetiletá válka (1618-1648) je obdobím označovaným jako totální úpadek českého vinařství. Dle Slavatových

³⁶ KRAUS, V.; KUTTELVAŠER, Z.; VURM, B.; *Encyklopedie českého a moravského vína*, 1997, s. 195

kronikářských záznamů vlivem drancování vinice postupně mizely a na zničených vinicích se zakládaly ovocné sady a pěstovaly jiné plodiny. „*Důkazem o kdysi tak rozvinutém vinařství českém zůstaly na mnoha místech pouze místní a pomístná jména. Vinary, Vinice, Malé a Vysoké Vinice.*“ Samotná mapa Prahy je důkazem vinařské význačnosti vinařským názvoslovím - Vinohrady, Vinoř, Pustá vinice, či názvy ulic např. Na Viničkách, Na Vinobraní, Pod Vinicí jsou jen zlomkem vinařské minulosti.

Třicetiletá válka však nebyla přímým viníkem omezení vinohradnictví. Znamenala především pokles městského vinařství. Další ranou bylo zavlečení neznámých škůdců a chorob z Ameriky. Konkrétně se jedná o mšičku révokaz – *Dactylophaera vitifoliae* Fitch., která od roku 1860 pustošila vinice spolu s houbovými patogeny, např. plísní révovou – *Plasmopara viticola* Berk. et Curt a padlím révovým – *Erysiphe nestor* (Schwein.) Burr. Přímoú pohromou také velké mrazy v roce 1866.

Nejistý výsledek z pěstování révy vinné měl za následek, že i pozemkoví vlastníci drobných i rozlehlých vinic ztráceli po několikaletém obléhání Prahy zájem, pěstování vína se nevyplácelo. Péče o vinice byla náročná a vyžadovala péči po celý rok. Během třicetileté války však také většina chudiny (jež o vinohrady pečovala) začala hojně odcházet na venkov. „*Od druhé poloviny 17. století se zde začínají sázet okrasné stromy a zelenina, vinice jsou přeměňovány v pole, místo vína se prosazuje obilí.*“³⁷

Ke všemu se víno také dařilo snadno dovážet, ceny rozhodně nebyly vysoké. „*Také rozvoj pivovarnictví znamenal pro české vinařství do určité míry pohromu. (...) Pivo dosahovalo ještě větší obliby než víno a tak byl nástup pivovarnictví nezadržitelný.*“³⁸

obr. 17 - Pražské vinice na počátku 17. století

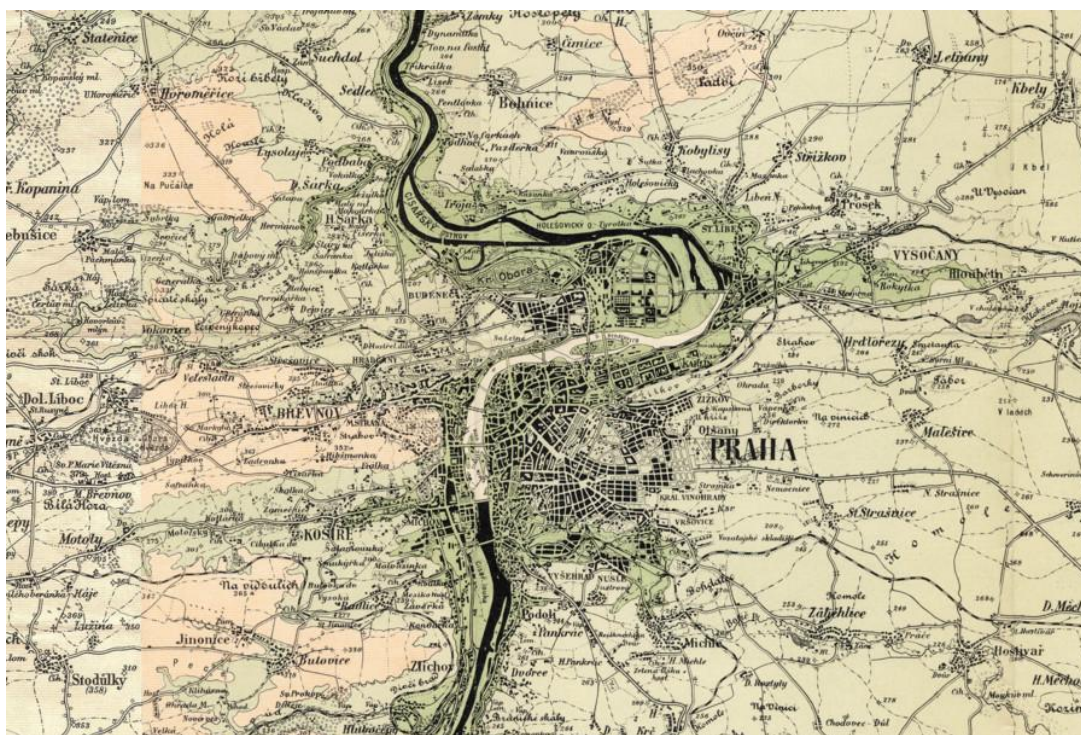
³⁷ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 10

³⁸ DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*, 1999, s. 19

3.7 Novodobá historie

Ani po všech válečných událostech, nepřízní počasí a vlivu do té doby neznámých škůdců pražské vinice nezanikly, réva vinná se pěstovala na menších rozlohách než doposud. Důsledkem tohoto snižování viničních ploch ztrácel perkmistrovský úřad na významu a při josefínských reformách byl upadající úřad roku 1783 zrušen.

Poklesávající zájem o pěstování révy vinné líčí i F. Riegger roku 1787 ve spise ke statistice Čech: „...vinařství upadá proto, že jejich ošetřování je čím dál méně odborné a vinařské vědomosti klesají. Měšťané svěřují péči nad vinicemi špatně obeznalým vinařům, kteří najmou obvykle na pomoc několik starších žen. Když vinař bez pořádku skončí své dílo, pak ještě přijde majitel a nacpe vinici chřestem, zeleninou a stromy a diví se... že jeho předkové vždy tolik sklízeli.“³⁹ Jestliže neodborná péče trápila vinice v okolí Prahy (Boleslavsko, Mělnicko), samotné pražské vinice utrpěly citelnou ránu změnou preferencí vlivem průmyslové revoluce – nejen, že lidé dávali přednost levnějšímu pivu a pálenice, stavební parcely měly nepoměrně vyšší hodnotu než na nich stávající objekty. 19. století tak přineslo čilý stavební ruch a „vinice zanikly až na nevelké pozůstatky do poloviny 19. století. V meziválečné Praze existovaly pouze dvě vinice, Trojská a Gröbovka. V poslední době ale dochází k částečné obnově vinic.“⁴⁰

obr. 18 - Praha v 19. století – Bělohlavova mapa, 1918

³⁹ KRAUS, V.: *Období rozvoje i úpadku při pěstování révy vinné v Čechách*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 13-4

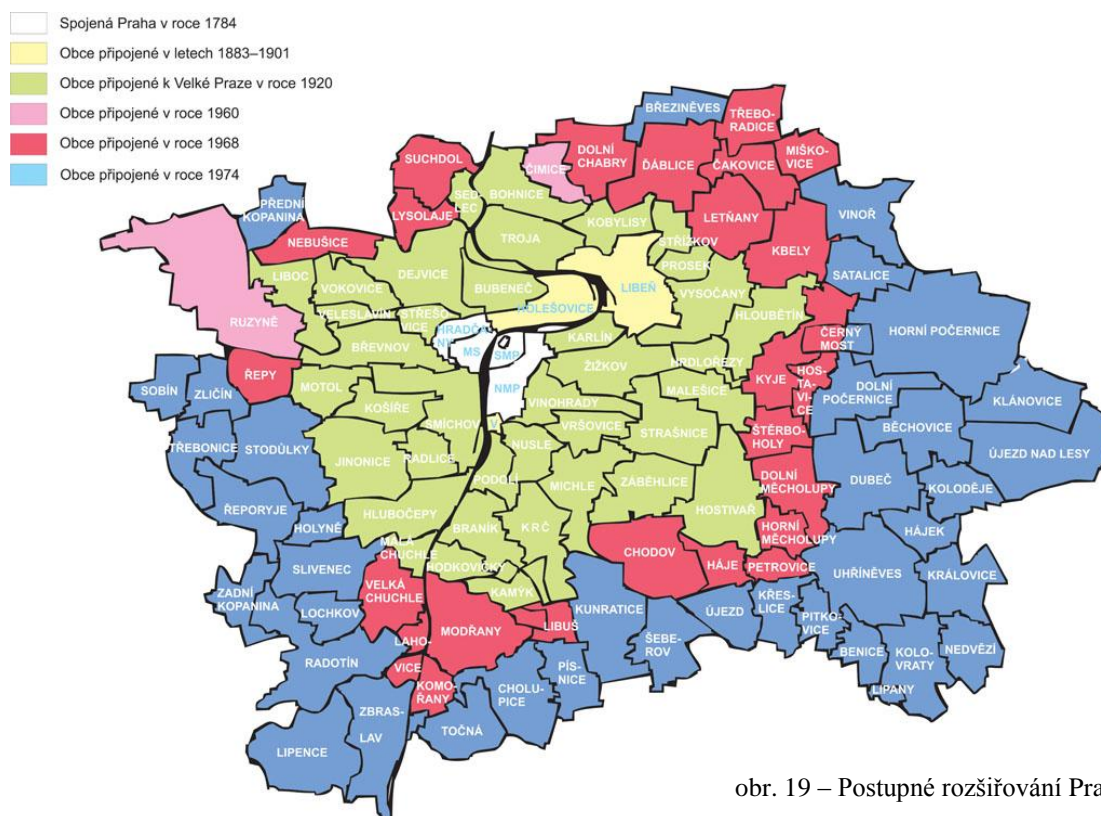
⁴⁰ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 12

4. PRAHA VINAŘSKÁ

Cílem této kapitoly je utvořit jakýsi ucelený přehled o podobách a názvech pražských vinic v dobách největšího rozkvětu.

4.1 Urbanizace města

Hned na úvod se samozřejmě nabízí otázka k Praze samotné, k její rozloze a postupnému rozšiřování. Město prošlo vývojem během jedenácti století, kdy se neustále rozpínalo a stále rozpíná. Dnes se Praha rozkládá na 496 m² s více než milionem obyvatel. Expanzi města a postupné připojování okolních obcí můžeme vysledovat na mapě z Archivu Hl. m. Prahy.

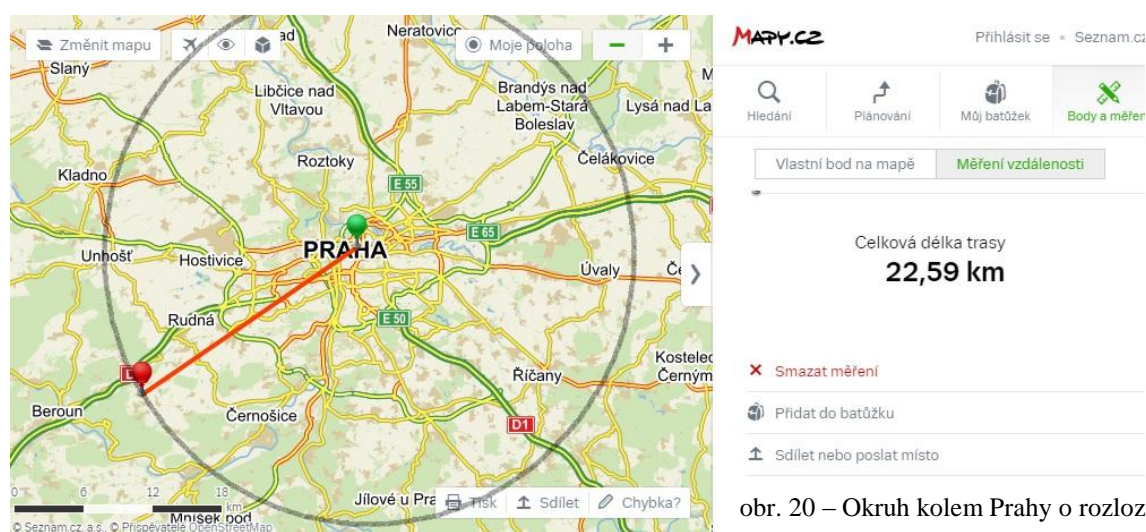

obr. 19 – Postupné rozšiřování Prahy

Dnešní centrum města (na mapě vyznačené bílou barvou) se snažil do jednoho celku propojit už Karel IV. Konkrétně se jednalo o spojení Starého a Nového města, Malé Strany a Hradčan. K definitivnímu spojení čtyř pražských měst však došlo až za vlády Josefa II. v roce 1784. Kolem Prahy pak existovala řada obcí, které město postupně pohlcovalo. Dnes už často ani nevíme, kde přesně se tyto obce nacházely, některé však ještě dokládají dochované názvy ulic, předměstí, či bývalých vinic. Konkrétně se jednalo o tyto: „Aloisov, Babice, Baně, Betáň, Blatov, Břevnovek, Čertousy, Dvorce, Emšany, Hnidošice, Hostašovice, Hradiště, Humenec, Chaby, Chodovec, Chudobice,

*Chvaly, Kateřinky, Klukovice, Krteň, Krušina, Kuromrtvy, Lipany (Praha 5), Litochleby, Lhota, Litoznice, Nebovidy, Netluky, Nová ves, Obora, Ohrada, Okrouhly, Olšany, Opatovice, Paběnice (Babenice), Písek (Rybáře), Podbaba, Podhoř, Podskalí, Podviní, Poříčí, Práče, Pratěnice, Psáry, Roztyly, Rybník, Slavětice, Strnady, Středouň, Svěpravice, Sychrov, Šárka (Újezdec), Šešovice, Tehovičky, Tejnka, Tryskovice, Újezd, Újezd sv. Martina, Vidrholc, Xaverov, Záběhllice (Praha 5), Zderaz, Žabovřesky, Žák.*⁴¹

Vraťme se ale k nařízení Karla IV., které nakazovalo vysazovat vinice v okruhu 3 mil v okolí města. Tzv. míle česká tvoří dnes 7530 metrů – nařízení se tedy týkalo okruhu více než 20 km kolem Prahy, jak je znázorněno na této mapě.

obr. 20 – Okruh kolem Prahy o rozloze 3 mil

Berme tedy „Karlův“ okruh jako klíčový pro přemýšlení o Praze a jejích vinicích. Zároveň přibližně odpovídá rozloze pražské vinařské podoblasti platné do roku 2004, jež je zas určující pro následující kapitolu – současná pražská vinařství a vinice.

4.2 Praga Caput Regni

Vinice v dobách Karla IV. obklopovaly celou Prahu, již od městských hradeb a bran. Brány, jež město určovaly, byly tyto: brána Svinská (dnešní území Ječné ulice a I. P. Pavlova), brána Koňská (dnes Václavské náměstí), brána Horská (Senovážné náměstí), brána Kartouzská (Újezd).

Území Pražského hradu můžeme spolu s Malou Stranou považovat za nejstarší část Prahy. Dnes zde nalezneme připomínku slávy pražského vinařství – Svatováclavskou vinici, v dobách Karla IV. bychom našli vinice Nad potokem Brusnicí, Na Opyši, K Ouvozu. Na Hradčanech bylo dále několik malých a asi 8 velkých vinic.

⁴¹Správná a územněsprávná členění Prahy, dostupné na: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&>

Na Petřínském svahu se nacházely vinice spadající především pod správu klášterů (nejstarší z nich patřila klášteru v Plasích). 10 vinic na Petříně patřilo Strahovskému klášteru. „Vymezení vinohradů na Petříně je složitější. Vinice se rozkládaly jižně od konventu směrem k vrcholu Petřína a dodnes je v terénu patrné nejen terasovité uspořádání stráně. (...) Vinice patrně dosahovaly až k horní části strahovské zahrady, nazývané v Ráji.“⁴² A právě vinice V Ráji, patřící původně plaskému klášteru se po jeho vypálení v roce 1420 rozdělila pražským měšťanům. Vznikla tak vinice Brabcová, Husinka, Štikovna, Peldřimovka, Plaska a Mouřenínka.

Nedaleko Kinského zahrady vznikají vinice Koutova, Houžvičkova, Žumberkova.

Na Malé Straně byla vinice V Kartouzích a vinice Na Věnečku. V dnešní Lobkovické zahradě byly vinice pražských měšťanů. „Také pražská kapitula tu měla velkou vinici, jež se táhla od kaple sv. Vavřince po Petříně až k Úvozu. S ní směrem k Nebozízku sousedila arcibiskupská vinice a zbytek stráně k městské zdi nad Kartouzskou branou náležel řádu rytířů svatojánských od Matky Boží konec mostu.“⁴³

Na Starém Městě pražském bychom v dobách slávy našli tyto vinice: vinice Na Sovkách, vinice Komedkovská, Klušovská vinice za Novou branou, vinice Schwalbovská (Švábská), vinice Schwalbenfeldská, vinice Na Baště.

Vinice Na Hrádku a vinice Cikánka byly na Novém Městě pražském. Na Václavském náměstí (dříve oblast Koňské brány) se nacházely vinice Šramovská a Lichnická.

obr. 21 - Vinice v zahradě Strahovského kláštera

obr. 22 - Pohled na Prahu ze Seminářské zahrady

⁴² PAŘEZ, J.; *Vinice Strahovského kláštera ve středověku a raném novověku*. IN: kol.; *Trpké býti zdá se?*, 2009, s. 35

⁴³ STANĚK, J.; *Víno není vinno*, 1998, s. 247

obr. 23 - Dvůr Plaských Cisterciáků

obr. 24 - Pohled do zahrady Kinských

4.3 Pražské čtvrti a jejich vinice

Tato kapitola zmiňuje nejvýznamnější městské lokality z hlediska pěstování révy vinné, nejedná se tedy o vyčerpávající souhrn. Taktéž výčet vinic v jednotlivých lokalitách nemůže být kompletní. Jedná se však o výtah z dostupné literatury, pramenů Archivu Hl. m. Prahy a webových stránek jednotlivých městských čtvrtí.

Zajímavé jsou také některé názvy vinic. Často působí podivně a záhadně. Některé svá jména dále přenechaly místním názvům – ulicím, náměstím, sadům, čtvrtím, atp. Většina názvů je odvozena od příjmení majitele vinice (např. Beránka, Kobrová), nebo jeho křestního jména (např. Juliska, Klimentka), povolání (např. Perníkářka). Některé názvy však byly zkomoleny a u jiných lze jen stěží vysledovat původ – zůstanou tak nejspíš navěky záhadou...

4.3.1 Smíchov, Košíře

Pražská městská čtvrť Smíchov se nachází na levém břehu Vltavy, kde na severu přechází z Malé Strany a na jihu ústí do Hlubočep. Na protějším břehu leží Nové město pražské, Vyšehrad a Podolí. Do 19. století patřily ke Smíchovu také Košíře. Jedná se také o historicky velmi zajímavou lokalitu pro pěstování révy vinné – vinice se zde střídaly s chmelnicemi od Malé Strany až po Zbraslav! V předhusitské době patřila většina smíchovských a košířských vinic a polností církví, „nejvíce kartuziánskému klášteru za Újezdskou branou (Smíchov) a svatojiřskému klášteru na Pražském hradě (Košíře).“⁴⁴ Vinice na severním a jižním svahu nad košířským údolím měly později správce z řad měšťanů – najdeme zde řadu vinic, táhnoucích se od Košíř po Motol. Za hlavní viniční oblasti můžeme označit tyto (v závorce jsou pak další menší vinice, spadající pod danou oblast): Srpová (Štrábochova, Rydrtova, Střelcovská, Penízkova,

⁴⁴ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 14

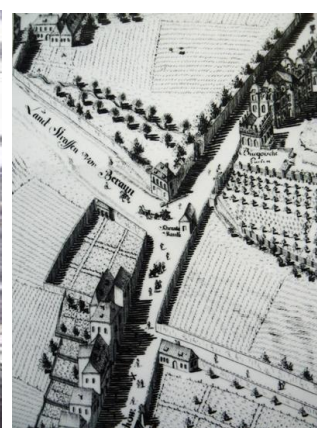
Hrdinova), Markéty, Frycková (Oslovská, Zajímačka, Špižířova), Perníčková, Hynkovská (Biskupka), Tiburcovská (Otlíkovská), Fránovská.

Cestou zpět (po jižním svahu) od Motola ke Smíchovu bychom dříve potkali tyto vinice: Kbelná, Mackovská, Kamenná hora, Osojná, Okolnice, Vratec, Názovka, Krtkova, Malčova, Kozdrasova. Směrem dál k Jinonicím se rozkládaly vinice Stárka, Mandincova, Hladoměř, Šmukýřka.

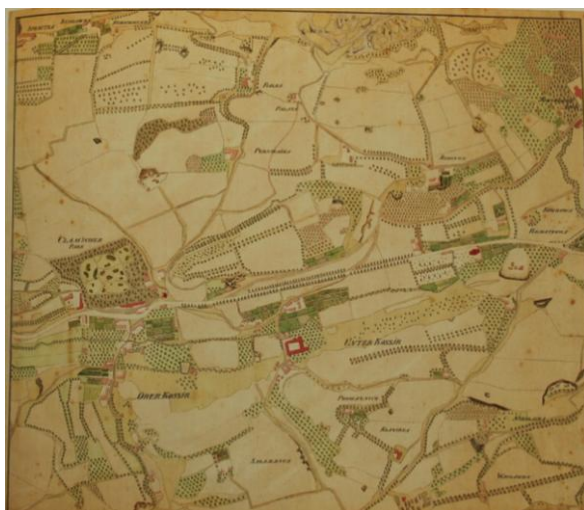
Mezi Košíři a Smíchovem byly vinice Na Věnečku (Betlémská), Machutovská, Prkýnka a Peňka. Josef Staněk v knize *Víno není vinno*, zmiňuje osázení celé košířské obce révou, která se táhla až k Radlicím, Butovicím a Zlíchovu.

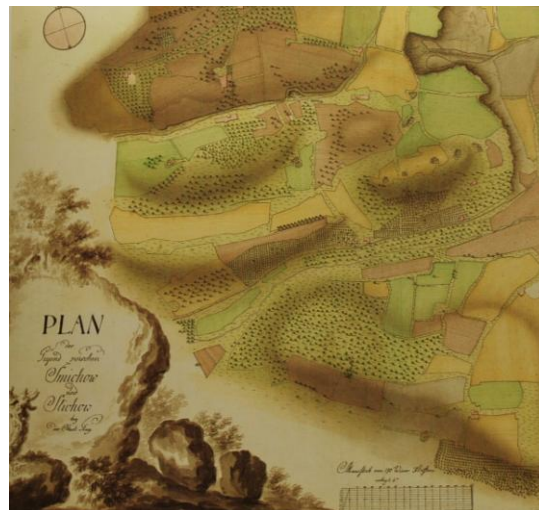
obr. 25 - Pohled na Smíchov po třicetileté válce

obr. 26 - Křižovatka Anděl, 1769

obr. 27 - Plán Košíř, 1830

obr. 28 - Plán Smíchova a Zlíchova, 1804

4.3.2 Vyšehrad, Podolí

Vyšehradská vinařská historie spadá také hluboko do minulosti, avšak oproti smíchovským a košířským vinicím na Vyšehradě nalezneme alespoň drobnou připomínku v podobě několika řádků na stráni nedaleko kostela Petra a Pavla.

V dobách Karla IV. vyšehradská kapitula obhospodařovala vinice na stráni od Podolí k Pankráci. „*Hned pod Vyšehradem se nacházela vinice Panicovská. Jiné byly ve Dvorcích a v Braníku, některé se táhly až k Modřanům.*“⁴⁵

obr. 29 - Nová fortifikace Vyšehradu, 1668

4.3.3 Nusle, Vršovice

Nuselská tradice v pěstování révy vinné sahá nepochybně daleko do minulosti, o čemž svědčí i vinný keř v nuselském městském znaku a místní názvy některých ulic – Děkanská vinice, Nad Vinným potokem. Ve 14. století bychom tu mohli najít vinice Sádlovskou (Donátovskou), Jelitovskou, Pizdovskou, Marijánskou. „*Celým Nuselským údolím se již od roku 1222 táhly až k Vršovicům vinice, rozšířené za Karla IV., z nichž nejznámější byly vinice Na Zvonaře, Konstanci, Karlštejnská, Šlajfěrská a velká vinice německých rytířů, která zabírala část dnešní Grébovky.*“⁴⁶

V sousedních Vršovcích bylo také několik vinic, např. vinice Jindřichovská, Názovská a další.

⁴⁵ STANĚK, J.; *Víno není vinno*, 1998, s. 249

⁴⁶ STANĚK, J.; *Víno není vinno*, 1998, s. 250

4.3.4 Vinohrady, Žižkov

„Na místě dnešního Žižkova a Vinohrad stály až do roku 1849 pouze viniční usedlosti.“⁴⁷ Celkem Vinohrady čítaly na třicet větších i menších vinic situovaných především na jižních stráních svažujících se k Botiči. Ještě v 19. století byla v katastru vinice réva pěstována při usedlostech Proutková, Švihanka, Šubrtka, Křížovka, Štikovna, Feslová, Orlová, Hamáčková, Větrovka, Zvonařka, Kanálka, Kleovka, Horní a Dolní Landhauska, Pšrosska, Vondračka a Folimanka. Dále bychom zde našli vinici Kozačku, Brnutkovu, Bál, Smetanku, Vozovou a další. Na dnešní území Vinohrad sahá část vinice Grébovka.

obr. 30 - Katastrální plán Vinohrad, 1841

Na sousední žižkovské šibeniční hoře se rozkládaly těsně v blízkosti popraviště vinice Holíkovská a Koldicovská. Nedaleko Olšan byla vinice Syraňovská, Ve Skytinách a vinice Bernáška Chotka. O kus níž, na místech dnešního Masarykova nádraží zas vinice Svatomikulášská.

4.3.5 Libeň, Holešovice

I v této oblasti mělo nařízení Karla IV. zásadní vliv na výsadbu vinic. Nejvíce vinic bylo vysázeno na jižní stráni při Vltavě, oblasti se říkalo Podvinní a táhlo se od Vítkova k Vysočanům. V celém libeňském panství bylo v 17. století na 97 vinic. Avšak na „počátku 19. století se z mnoha libeňských vinic udržely pouze čtyři – Kopytárka,

⁴⁷ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 17-18

Šedivá, Bulovka a Císařská.“⁴⁸ Dle Archivu Hl. m. Prahy bychom tu v dobách slávy našli vinice Pränholdovu, Truhlárku, Tybelku, Musilku, Kundrátku, Kotlasku, Kolčavku, Tyrolku, Košťálku, Hofmanku, Sedlačku, Rohanku, Flajšnerku, Kapitolku, Rostovskou, Šetelku, Mazánky a další. Réva vinná se pěstovala i v sousedních Holešovicích, např. ve vinicích Pelc Tyrolka, Herzovka, Kuchyňka, Balabenka, Bář, Císařská, Gottlaska, Košínska, Pekařská, Rokoska, Na Stráži, Vlachovka, aj.

Vinice však pokračovaly ještě dále po celé Letenské pláni (a to až do roku 1860), jak dokazují staré pražské rytiny a veduty.

obr. 31 - Pohled na Prahu z Letné, 19. st.

4.3.6 Dejvice, Nebušice

Hojně vysazované vinice na úrodné dejvické jižní stráni patřily původně Strahovskému klášteru. Později, jak připadaly držitelům z řad měšťanstva, si zanechaly tyto názvy: vinice Beránka, Komornická, Perníkářka, Becvářka, Zvonická, Pahoubka, Vostrovská, Volframka, Bartoňka, Jegrovská, Kanclířka (Linkovka), Votíkovská, Finská, Karasovská, Burkovská, Serpontka, Sušická, Turková, Hercovka, Topolka, Kozlovka, Koutská, Gehlovská, Mylnerovka, Mícanka, Diskaciátka, Kuthenka, Tylišovská, Krocínovská, Geňsovská, Duchoslavka, Srbovská, Gyruška, Kohoutka, Branická,

⁴⁸ LAŠTOVKOVÁ, B.; KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*, 2007, s. 17

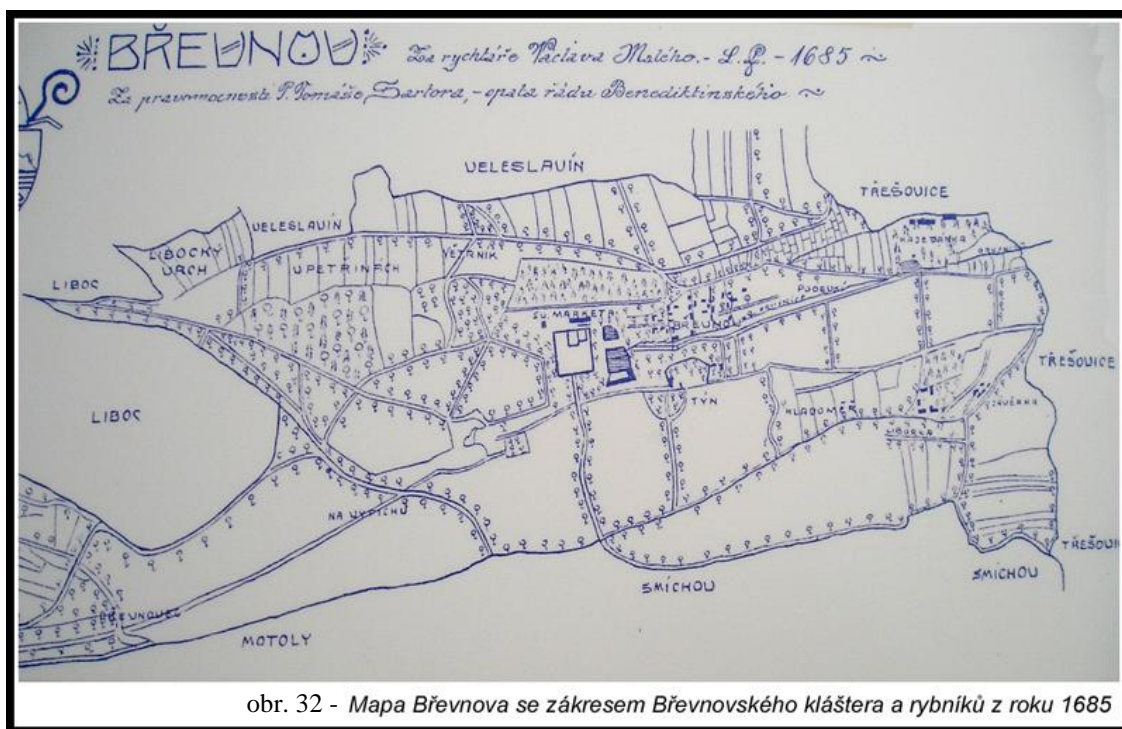
Kozešnice, Hrůzovská. Dodnes jsou všechna jména vinic zachována na Hanspaulce jako názvy ulic. Víno se však hojně pěstovalo i v nedaleké Šarce a Podbabě a Babě.

V Nebušicích se v 17. století zmiňují tyto vinice: Beránka, Malá Beránka, Špendlíkářka, Kuliška, Meskomynka, Mečířka, Jenerálka, Rohovnička, Truhlářka, Gabrielka, Velká a Malá Pachmanka.

4.3.7 Břevnov, Střešovice

Vinice na území Břevnova jsou spojovány zejména s kláštery – břevnovským a svatojiřským. Réva vinná byla vysazována od Liboce až k městu. Nejvýznamnější vinice nesly názvy Panenská, Liborka, Ladronka, Kajetánka, Kneislovka, Hybšmanka, Kocourka, Malovanka, Spiritka.

Ve Střešovicích (původně Třešovicích) bylo taktéž několik vinic, patřících hlavně strahovskému klášteru.

obr. 32 - Mapa Břevnova se zákřesem Břevnovského kláštera a rybníků z roku 1685

Břevnovem a Střešovicemi také protékal viniční potok Brusnice směrem k Hradčanům a Malé Straně.

5. SOUČASNOST

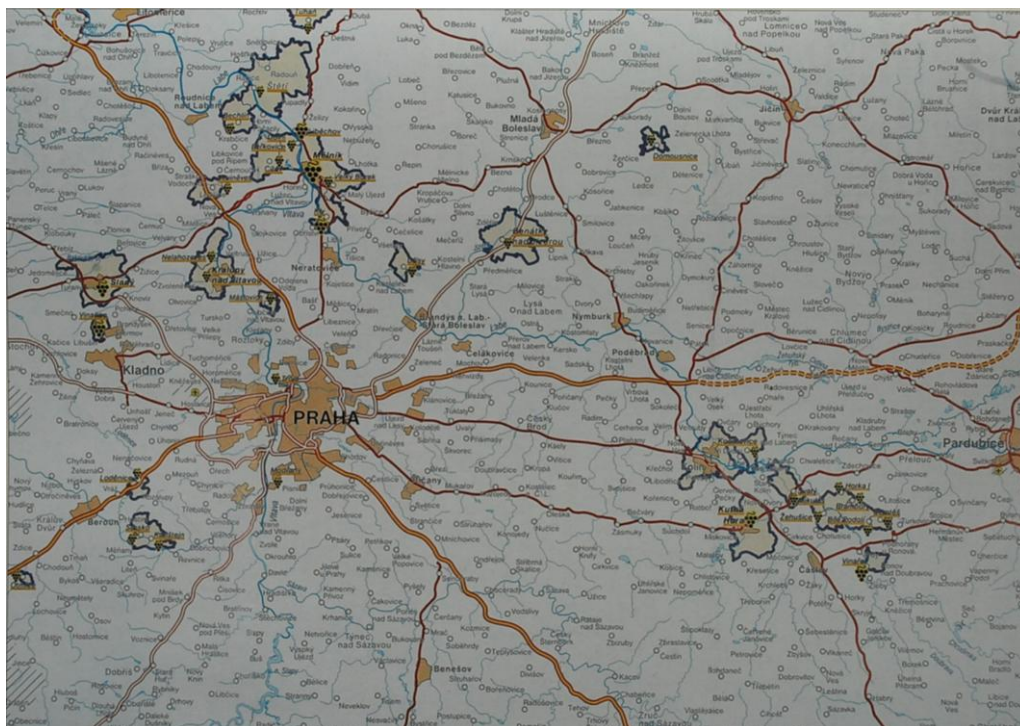
5.1 Současná pražská vinařství a vinice

Do této kapitoly jsou zařazeny především registrované vinařské obce dle dnes již neplatného řazení z pražské vinařské podoblasti. Nynější dělení zahrnuje pražskou podoblast pod podoblast mělnickou. Neaktuální dělení jsem použil především pro větší přehlednost k řešenému tématu bakalářské práce.

Konkrétně se jedná o tyto vinařské obce: Benátky nad Jizerou, Blahotice, Karlštejn, Kralupy nad Vltavou, Kvíc, Libčice nad Vltavou, Loděnice, Máslovice, Mikovice u Kralup nad Vltavou, Otmíče, Praha 12 (Modřany), Praha 2 (Vinohrady), Praha 6 (Dejvice), Praha 9 (Vysočany), Praha – Troja, Slaný, Srbsko, Vinařice a Zeměchy u Kralup nad Vltavou.

Pražská vinařská podoblast je dále doplněna o zmínky Petra Doležala z Lexikonu českého vinařství a Kapesního průvodce po vinařských oblastech a vínech ČR Heleny Baker. Jelikož je členění na pražskou vinařskou podoblast již neplatné, Lexikon Petra Doležala neaktuální (vydáno v roce 1999) a Průvodce Heleny Baker nekompletní i neaktuální (z roku 2004), cenným zdrojem informací mi byly tak internetové zdroje – stránky jednotlivých vinařství, či server ovine.cz.

Zmapovány jsou vinice do okruhu cca 20 km okolo Prahy dle nařízení Karla IV.

obr. 33 - Mělnická podoblast v oblasti Čechy

5.1.1 Vinice sv. Kláry na Praze 7 (Trója)

Současně největší pražská Vinice sv. Kláry sahá do dávné historie. S určitostí ji můžeme datovat až do doby Karla IV., kdy byla vinice díky jeho nařízení z roku 1358 vysázena. Webové stránky Botanické zahrady však uvádějí, že vinice sv.

Kláry byla na území tehdejší usedlosti v Ovenci (dnes Bubeneč a Trója) již za vlády Václava II., ale písemné zmínky o tomto neexistují.

Roku 1690 byl Václavem Vojtěchem ze Šternberka postaven Trojský zámek, ke kterému vinice původně náležela. Uvnitř zámku se zpracovávaly hrozny v ohromných sklepích, které sloužily také jako sklepy ležácké, archivní. Současně se zámekem byla postavena také kaple pro Šternberkovu manželku, která ji nechala zasvětit své patronce Kláře.

Mezi lety 1842 (kdy zámek i s pozemky odkoupil kníže Windischgrätz) až 1925 se zde vystřídal několik majitelů, ale vinice byla stále obhospodařována. Změna nastala právě v roce 1925, kdy katastrální úřad zaznamenal změnu z vinice na ovocný sad. V letech 1950 – 1953 došlo k obnovení vinice. Finální podobu, jakou známe dnes, dostala Vinice sv. Kláry v 70. letech, „*kdy bylo původní vedení „na babu“ (nebo na hlavu) změněno v současné Vertiko. (...) Svou rozlohou 3,5 ha je největší z pražských vinic.*“⁴⁹

Od roku 1995 patří vinice Magistrátu hl. m. Prahy a obhospodařuje ji Pražská botanická zahrada, která vinice v roce 2004 zpřístupnila veřejnosti. Pro zajímavost dnes je vinice sv. Kláry národní kulturní památkou. „*Návštěvníci tu najdou expozici stolních i moštových odrůd, ukázky různých stylů vedení révy i strom vůně vína. Pod vinicí je vybudován nový sklep s potřebnou moderní technologií i ležáckými sudy barrique.*“⁵⁰

V tomto nově vybudovaném sklepním hospodářství se hrozny zpracovávají teprve od roku 2009, do tohoto roku se hrozny vozily do vinařství Chloumek u Mělníku, které patří České zemědělské univerzitě. V současné době je enologem a technologem vinařství Martin Beránek, který je zároveň součástí Vinařství Kosík v Tvrdonicích. Roční produkce čítá 14000 půl litrových lahví vína v jakostní klasifikaci odrůdová jakostní, vína přívlastková, která jsou odrůdově typická, plná, svěží, harmonická a chuťově čistá. V odrůdových skladbách je Ryzlink rýnský, Müller Thurgau, Sauvignon,

⁴⁹ BERÁNEK, M.; *Vinice sv. Kláry v Botanické zahradě v Praze v Tróji*. In: *Sborník Český vinař 2014*, 2014. s. 24

⁵⁰ Botanická zahrada hl. m. Prahy – Vinice sv. Kláry, dostupné na: <http://www.vinnysklep.cz/database-vinaru/vinice-sv.-klara>

Modrý Portugal, Rulandské šedé, Rulandské modré, Neronet, Tramín červený a Muškát moravský.

5.1.2 Vinice Salabka Praha 7

Viniční trať Salabka se nachází v Trojské kotlině, nedaleko vinice sv. Kláry v blízkosti Pražské botanické zahrady. První zmínky o výsadbě trojské vinice najdeme v archivech Jiřského kláštera na Pražském hradě ze 14. století.

obr. 35 – Vinice Salabka

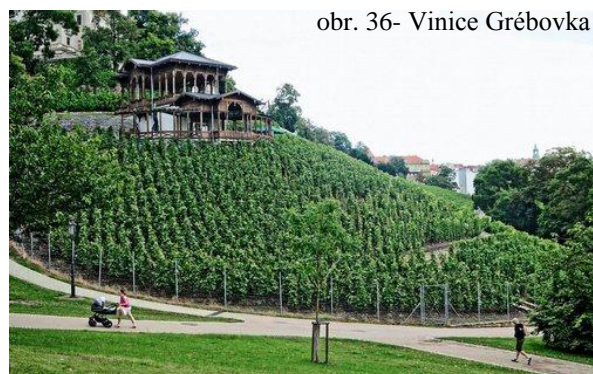
Dnešní název – Salabka – je odvozen od tehdejšího majitele Jana Kašpara Salaby,

kteřý pozemek obhospodařoval od 18. století. V 19. století přešla Salabka ve správu pražského purkrabství, později (po roce 1945) patřila Státnímu statku hl. m. Prahy, což se na vinici znatelně podepsalo. Díky panu profesorovi Vilému Krausovi se od roku 1999 započalo s obnovou viniční tratě s doporučenou odrůdovou skladbou především Ryzlinku rýnského a Rulandského modrého. Po dobrých agrotechnických a enologických zkušenostech došlo k vysazení dalších odrůd, konkrétně Rulandské bílé, Rulandské šedé, Hibernál, Neronet a Rubinet (Tintet). Až 10 000 sazenic révy vinné bylo, podobně jak za vlády Karla IV., dovezeno z Francie. Dnes se Salabka rozkládá přibližně na ploše 4,5 ha, čímž je největší ucelenou viniční plochou v Praze.

Roční produkce činí na 10 000 lahví vína za rok. Názvy vín jsou ve francouzštině, vinařství nabízí kromě ochutnávek i luxusní služby – ubytování, restaurace pro náročnou klientelu.

5.1.3 Vinice Grébovka na Praze 2 (Vinohrady)

První písemné zmínky o této vinici pocházejí z roku 1197. Od té doby se zde réva nikdy nepřestala pěstovat. Rozkvět sahá opět do vlády Karla IV., kdy se vinice táhly územím Viničního údolí na jižních svazích dnešních Vinohrad, Vršovic a Nuslí.

obr. 36- Vinice Grébovka

Moderní historie vinice je spojována se

jménem průmyslníka Moritze Gröheho, který v roce 1870 zakoupil pozemky Dolní a

Horní Landhausky a po rozsáhlých úpravách strmého svahu vytváří terasovité zahrady v italském renesančním stylu. „Byla to doba v romantickém stylu a návrat k přírodě. Nad vinicí je vyhlídková terasa, která je schodištěm spojena přímo s vinicí. Stavba celého komplexu byla realizována podle návrhu Antonína Barvitia a Josefa Schulze, trvala 18 let a Gröbeho vila vévodí parku a zbylým vinicím dodnes.“⁵¹

Město kupuje celý komplex po Gröbeho smrti a v roce 1906 park otevírá pro veřejnost. Po peripetích, kdy to s vinicí nevypadá vůbec dobře, svítá naděje s rokem 1992, kdy MČ Prahy 2 rehabilituje vinici a tato proměna trvá dodnes.

Současný stav vinice pod Gröbeho vilou čítá rozlohou 1,7 ha, o vinice se starali manželé Turečkovi, později Bulánkovi (po smrti Antonína Turečka). Vinice je zapsaná jako kulturní památka, proto je réva vedena tzv. svislým kordonem – vertikó, což v mnohém připomíná historické vedení „na hlavu“. „Na vinici se vysází téměř třináct tisíc keřů v hustém sponu 80 x 100cm. Kromě tradičních odrůd české vinařské oblasti jako Rulandské modré a šedé, Ryzlink rýnský, Müller Thurgau, Modrý Portugal, (...) i zajímavé nové odrůdy jako Dornfelder či Hibernál.“⁵²

Zásadní změna nastává v roce 2009 po vybudování výrobního vinného sklepa ve východní části vinice. Od tohoto roku se zde konečně víno vyrábí – do této doby se hrozny vozily do vinařské obce Čejkovice ke zpracování k panu Bízovi.

Vína z tohoto vinařství se dají zakoupit, polovina produkce je určena pro Magistrát hl. m. Prahy.

5.1.4 Modřanská vinice na Praze 4 (dříve zvaná Arcibiskupská)

obr. 37 – Modřanská vinice

Sláva modřanských vinic sahá (tak jako u ostatních pražských vinic) daleko do historie. První zmínky pocházejí z roku 1178 z darovací listiny knížete Soběslava II., kdy je daruje Vyšehradské kapitule. Později byla vinice v majetku pražského arcibiskupství, a to od roku 1717 do 1921.

V tomto roce odkoupil vinici soukromník, ale po roce 1929, kdy udeřily velké mrazy, byla neobdělávaná bezmála sedmdesát let. Místo révy byla vinice osázena ovocnými

⁵¹ BAKER H.; *Kapesní průvodce po vinařských oblastech a vínech ČR*. Praha, 2004. s. 162

⁵² BULÁNAK, P., MŇUK, Z.; *Vinice na Grébovce*. In: *Sborník Český vinař 2014*. Cech českých vinařů, 2014. s. 31

dřevinami. Českému svazu zahrádkářů ZO Vinice, který převzal pozemek s broskvoněmi a meruňkami v roce 1987, se podařilo uvést vinici do současného stavu.

Od roku 2001 modřanská vinice v majetku Městské části Modřany. „Na vinici hospodaří jednotlivě soukromí zahrádkáři – vinaři: Ing. Vilma Chládková, Ing. Josef Hrdlička, Milan Hrdlička, Ing. Jiří Pilka, MUDr. Viliam Nádassy, Ing. Petr Tillmann, RNDr. Jiří Janatka, Josef Marek, Ing. Richard Šťastný, Ing. František Tomek a Vladimír

obr. 38 – Poloha Modřanské vinice

Růžička.“ Výše jmenovaní jsou také členy Cechu českých vinařů a společně obhospodařují 1080 hlav. Hrozny jsou zpracovávány ve viničním domě - lisovna a kvasírna, ale vína skladují mimo vinici v pronajatém skladu. Hlavními pěstovanými odrůdami jsou z bílých moštových odrůd: Müller Thurgau, Tramín červený, Sieger (Siegerrebe), Kerner, Muškát moravský (MOPR) a Muškát Morio (Morio muscat). Z modrých moštových odrůd: Modrý Portugal, Svatovavřínecké, Zweigeltrebe a Cabernet Moravia. V malém měřítku jsou zastoupeny tyto stolní odrůdy: Chrupka bílá, Čabaňská perla a Madlenka modrá. Převažuje pěstitelský tvar středního vedení typu rýnsko-hesenské na dva tažně.

5.1.5 Svatováclavská vinice Pražského hradu na Praze 1

Tato legendární pražská vinice je dokladem dlouhé pražské vinařské tradice. První písemná zmínka sice sahá do dob Karla IV. a jeho nařízení, ale jižní svah v sousedství Pražského hradu si vybral jako vhodný pro pěstování révy vinné již kníže Václav na počátku 10. století.

O 1100 let od narození sv. Václava byla obnovena

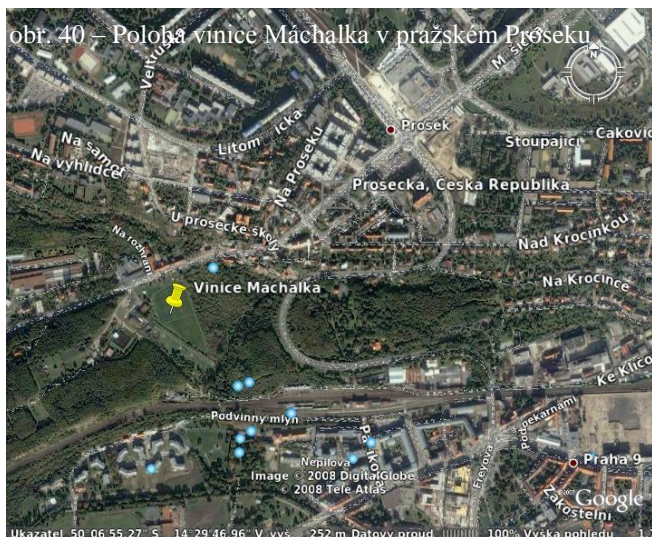
výsadba révy a celý areál byl poprvé zpřístupněn veřejnosti jako připomínka zašlé slávy pražských vinic.

obr. 39 – Svatováclavská vinice

Na vinici jsou vysázeny především odrůdy Ryzlink rýnský, Rulandské modré a nově vysázená odrůda Hibernál. Vinice však slouží především pro „akce kulinařské, vinařské i společensko-kulturní se zaměřením na místní i turistickou klientelu.“⁵³

5.1.6 Vinice Máchalka na Praze 8 (Prosek)

obr. 40 – Poloha vinice Máchalka v pražském Proseku

Vinice Máchalka se lemuje na svazích pod Prosekem, bývalých vinic zvaných „Na nebeských horách“. Díky Vinařskému družstvu sv. Václava, Městské části Prahy 9 a Magistrátu hl. m. Prahy byla vinice od roku 1997 obnovována. Nyní má Máchalka rozlohu 1,8 ha, osázeno je 1,5 ha. V roce 2000 byl založen genový fond.

Z bílých odrůd se zde pěstuje Müller Thurgau, Rulandské bílé, Ryzlink rýnský a Muškát moravský. Z modrých moštových odrůd Domina, Svatovavřínecké, Rulandské modré a Modrý Portugal. Vinice Máchalka celkově čítá na 7500 hlav.

Zatím vinice Máchalka nedisponuje sklepním hospodářstvím, i když se s ním do budoucna počítá. „Hrozny zpracovávají Petr Rychtařík ve svém vinařství v Květu u Slaného, Vojtěch Kušina ze Školního statku střední zemědělské školy v Mělnice a Jan Podrábský ze Zámeckého vinařství spol. s.r.o. v Roudnici nad Labem.“⁵⁴

obr. 41 - Vinice Máchalka

Používá se pěstitelský tvar rýnsko-hesenský, najdeme tu však i ukázky vedení na vertikó, na kozlík (gobelet), na hlavu, atd.

Vinařské družstvo dále pořádá bohatý program pro širokou veřejnost, zahrnující Slavnosti vína, Zavírání hory, či Vysočanské vinobraní. Také vydává vlastní odborný časopis Vinařský zpravodaj a přispívá do Vinařského obzoru a do ročenky Cechu českých vinařů.

⁵³ Svatováclavská vinice a Richterova vila, dostupné na: <http://www.hrad.cz>

⁵⁴ BAKER H.; *Kapesní průvodce po vinařských oblastech a vínech ČR*. Praha, 2004. s. 164

5.2 Praha a okolí – vinařská podoblast Praha (dle řazení do roku 2004)

5.2.1 Roztoky u Prahy

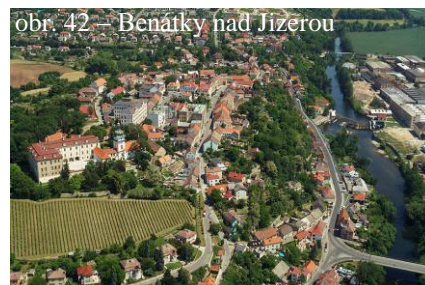
Roztocká vinařská historie se váže k Levému Hradci, který byl významným centrem prvních Přemyslovců. Dozvídáme se tak nejen podle legend, ale i dle archeologických výzkumů. Je tedy možné, že již v 9. století zde byla založena vinice. „*První věrohodné zprávy ale pocházejí až z 12. století, kdy tato „Hradecká vinice“ náležela do správy benediktinek z kláštera sv. Jiří na Pražském Hradě.*“⁵⁵ Druhá nejstarší vinice (ve správě benediktinů z Břevnovského kláštera) se rozkládala na jižních svazích Tichého údolí a „*dodnes zůstala zachována v názvu domu čp. 81 „U matky Boží“.*“⁵⁶

Kromě rozkvětu ve 14. století (i Roztoky patřily do okruhu 3 mil v okolí Prahy, kde Karel IV. nakázal vysazovat vinice) se o rozvoj zdejšího vinařství zasloužil hlavně rytíř David Boryně ze Lhoty v Mikovicích.

Novodobá historie vinařské tradice v Roztokách je spojována se jménem Ludvíka Šlancara, který zde opět začal vyrábět víno v 90. letech 20. století. Vinařská rodina Šlancarů pochází původně z Němčiček ve Velkopavlovické vinařské oblasti. Avšak z malého vinařství pana Šlancara, jež zpracovávalo moravské hrozny v obnoveném sklepě v Tichém údolí, se záhy stalo vysoce produktivní Vinařství Ludwig s produkcí 1.800.000 litrů vína ročně a výrobná byla přestěhována do větších prostor v Bořeticích na Moravě a ze stávajícího sklepa v Tichém údolí se stal „*typicky moravský sklípek s občerstvením a možností degustací.*“⁵⁷ A bohužel dnes se z bohaté roztocké vinařské historie a ještě pod etiketou Vinné sklepy Roztoky stala především výhodná lokalita blízko metropole pro distribuci vína a sídlo ředitelství, obchodního a administrativního úseku firmy, jejíž marketingové heslo „*víc než víno*“⁵⁸ nahání husí kůži.

5.2.2 Benátky nad Jizerou

Vinařská obec Benátky nad Jizerou dnes čítá viniční tratě Pod zámek, Straň nad Jizerou a Akátové údolí, které byly obnoveny v 90. letech 20. století jako připomínka dávné vinařské historie tohoto kraje,

⁵⁵ ŠLANCAR, L.; *Vinařství Ludwig Roztoky u Prahy*. In: *Sborník Český vinař 2014*. Cech českých vinařů, 2014. s. 58

⁵⁶ ŠLANCAR, L.; *Vinařství Ludwig Roztoky u Prahy*. In: *Sborník Český vinař 2014*. Cech českých vinařů, 2014. s. 58

⁵⁷ BAKER H.; *Kapesní průvodce po vinařských oblastech a vínech ČR*. Praha, 2004. s. 172

⁵⁸ Profil společnosti Ludwig, dostupné na: <http://www.vinnesklepy.cz>

kdy vinice pokrývaly stráně nad řekou Jizerou od Dražic po Kochánky. Však vinná ratolest se dodnes objevuje v erbu města.

Dnes je na více než 1,3 ha vysazeno 4600 sazenic v 74 řadách v odrůdové skladbě Ryzlink Rýnský, Kerner, Rulandské modré a Rubín.

5.2.3 Karlštejn u Prahy (Výzkumná stanice vinařská Karlštejn)

obr. 43 – Pohled do Karlštejnského vinohradu

obr. 44 – Karlštejnské vinobraní

Písemné zmínky o zakládání vinic pod hradem Karlštejnem pocházejí ze 14. století, stejně tak jako malby ze svatováclavského cyklu v kapli sv. Kříže, na kterých je znázorněno lisování hroznů.

Po peripetiích, společných všem pražským vinicím, byla na Karlštejně v roce 1919 založena Výzkumná stanice vinařská pro „výzkum, šlechtění, zkoušení odrůd, nové způsoby pěstování a jiná výzkumně-pěstitelská činnost.“⁵⁹

Dnes se „VSV Karlštejn se zabývá třemi hlavními okruhy činností:

1. *Vědecko- výzkumná činnost (studium vlivu biologických stresů na révu vinnou, tj. vliv mrazových teplot, napadení houbovými chorobami, apod.)*
2. *Národní kolekce odrůd (Genofond), tj. shromáždění starých polozapomenutých, ale i současných odrůd.*
3. *Udržovací šlechtění vybraných klonů révy.*⁶⁰

Dle aktuálních informací na webových stránkách VSV Karlštejn v současnosti shromažďuje kolekci 230 odrůd a klonů rodu *Vitis*. Stanice se nyní zúčastňuje několika výzkumných projektů⁶¹ národního i mezinárodního významu – např. „Udržitelné systémy pěstování zemědělských plodin pro produkci kvalitních a bezpečných potravin,

⁵⁹ Výzkumná stanice vinařská v Karlštejně, dostupné na: <http://www.vurv.cz/index.php?p=karlstejn&site=vyzkum>

⁶⁰ DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*, 1999, s. 74

⁶¹ Výzkumná stanice vinařská v Karlštejně, dostupné na: <http://www.vurv.cz/index.php?p=karlstejn&site=vyzkum>

krmiv a surovin“, „Výzkum získávání a využití biologicky aktivních látek (BAL) ze semen vinných hroznů pro zlepšení metabolismu hospodářských zvířat jako podklad pro návrh nejlepší dostupné techniky“, a další. VSV Karlštejn také od roku 2015 poskytuje poradenství k pěstování révy vinné v okrajových oblastech, či k používání biologicky aktivních látek.

Stanice v neposlední řadě obhospodařuje viniční tratě Plešivec, Vrše, Na Vinicích a U Besídek v terasovitém terénu o výměře 7,99 ha, ročně vyprodukuje 5 000- 13 000 litrů vína z vlastních hroznů. Vína se lahvuji, ale k prodeji či ochutnávce jsou možné pouze přímo v prostorách VSV Karlštejn.

Odrůdová skladba činí u bílých moštových odrůd Müller Thurgau, Rulandské bílé, Sylvánské zelené a Ryzlink rýnský. Modré moštové odrůdy: Modrý Portugal, Svatovavřínecké a Zweigeltrebe.

5.2.4 Výzkumný ústav včelařský s.r.o, Máslovice - Dol (Libčice nad Vltavou)

Dle listiny z roku 1421 se zde réva pěstuje již od středověku, dnešní podoba vinice v lokalitě Dol (založena roku 1894 Dr. Juliem Grégrem) se z původní výměry 1,5 ha rozšířila na nynějších 6 ha a je obhospodařována na dvou viničních tratích – Nad Včelínem a U přívozu. Stávající výsadbový

materiál byl použit z Velkých Žernosek a některé klony jsou dovezené i z Francie. Výzkumný ústav včelařský, který o vinice od 2. světové války pečuje, se zabývá především výrobou pravé Dolské medoviny a výzkumnou činností zaměřenou na včelařství. Přidruženou činností VÚV je výroba jakostních vín z odrůd Müller Thurgau, Sylvánské zelené, Chardonnay, Rulandské bílé, Modrý Portugal, Dornfelder, Frankovka, Svatovavřínecké a Zweigeltrebe. A také se zde se pěstují odrůdy stolní, např. Čabaňská perla, Košutovo (Kosuth Lajos), Madlenka raná (Madeleine Angevine) a Chrupka.

5.2.5 Slaný – Vinařství Kvíc

Počátky vinohradnictví jsou ve Slaném zakořeněny opět hluboko do 14. století. Je tomu díky vhodnému mikroklimatu. Od roku 1997 najdeme v této vinařské obci Vinařství Kvíc, založené Petrem Rychtaříkem a Janou Isopovou. Hrozny manželé původně nakupovali na Moravě, od roku 2001 obhospodařují viniční trať Na křížku o rozloze 16,5 ha. V současné době vinařství využívá nové prostory, ve kterých probíhá veškeré

zpracování hroznů k výrobě vína a prostory pro degustace a prodejnu. V sortimentu nalezneme jak vína slámová, lahvová i sudová z těchto moštových odrůd: Müller

obr. 46 – Vinařství Kvíc, Slaný

Thurgau, Ryzlink rýnský, Tramín červený, Sylvánské zelené, Irsay Oliver, Muškát moravský, Chardonnay, Rulandské bílé, Rulandské šedé, Svatovavřínecké, Zweigeltrebe, Rulandské modré, Neronet, Dornfelder, Modrý Portugal v roční produkci 790 hl.

5.2.6 Loděnice

Obec Loděnice leží cca 20 km od Prahy, směrem k Plzni. Počátky pěstování révy vinné jsou spojovány s nařízením Karla IV. a především s Kněží horou, která se nachází na západním okraji obce a révě poskytuje optimální podmínky. Svou velkou slávu však loděnická vinice zažila až v 19. století, díky pražskému hoteliéru Antonínu Cífkovi, který jako novodobý zakladatel obnovil slávu loděnického vinařství. Cífkova za pomoci odborného personálu, v čele s Antonínem Schmidtem⁶², správcem lobkovického vinařství v Dolních Beřkovicích, nechal vysázet tyto odrůdy: Vavřínecké modré, Burgundské modré, červené a bílé (Rulandské), Ušlechtilou Chrupku (Chrupka bílá), Ryzlink rýnský, Tramín kořenný, Ortliebské, aj. v pěstitelském tvaru řez na hlavu až do

obr. 47 – Zámek v Loděnici

konce května, tzv. řez za zelena. Schmidt doporučoval pozdní vinobraní, přebírání hroznů, kvašení v teplých kvasírnách, upravování moštů a scelování vín.

„Vedle Kněží hory dal Antonín Cífkova postavit zámek – novorenesanční vilu (obr. 47) italského typu s terasou mezi dvěma věžemi. Zařízeno bylo 24 místností, kuchyně, dvě

⁶² „Schmidt byl horlivý zastávce obnovy vinařství v Čechách. Tvrdil, že podmínky pro pěstování révy vinné v Čechách nejsou nepříznivé. Tak např. zeměpisná šířka Čech odpovídá Porýní nebo Burgundsku. Doporučoval zakládat vinice do nadmořské výšky 316 m.n.m. (v Čechách našel 109 takových ploch).“ RICHTER, M.; *Ochutnáme loděnické víno?*. In: *Sborník Český vinař 2014. Cech českých vinařů*, 2014. s. 43

kvasírny, lisovna, místnost na lahve, vinný sklep, (...), nechyběla bednárna pro výrobu vinných sudů.“⁶³

Po smrti Antonína Cífký vinici obhospodařovalo ještě několik majitelů, ale v roce 1948 došlo ke konfiskaci. Loděnická vinice o 7 ha přešla ve správu ministerstva zemědělství a sloužila jako Státní pokusná vinice (později Výzkumná) v Budňanech (Karlštejně). V roce 1979 byla však vinice vyklučena.

K obnově dochází až v posledních letech, kdy celý loděnický vinařský areál zakoupila firma „Český svaz výrobců a obchodních firem pro komerční spolupráci s Ruskou federací“.

Mezi lety 2011-2013 byla vinice opětovně osázena.

5.2.7 Kralupy nad Vltavou

Kralupy nad Vltavou, jako registrovaná vinařská obec, patřily v rámci starého zařazení do pražské vinařské oblasti. Počátek vinařství spadá do 16. století, dnes jsou v Kralupech osázeny dvě viniční tratě – Nad vinicí (Mikovice u Kralup) a Velký kus (Zeměchy u Kralup). Prozatím je osázeno cca 6 ha na celkové rozloze 30 ha. Jedná se zejména o tyto odrůdy: Rulandské bílé, modré, šedé a Chardonnay. Víno z této oblasti je možné ochutnat a zakoupit v Mikovicích na statku v Růžovém údolí (rodinné Vinařství Za stavením).

5.2.8 Další drobná vinařství/vinice

Úvaly u Prahy

První úroda soukromého vinaře Miloše Pálka, který v roce 1982 vyrobil víno z 6 ha vinic v Úvalech u Prahy. Prý „nebylo špatné“, ale po následujících nezdarech (vlivem počasí i zlodějů) vinař zpracovává v Úvalech hrozny převážně z oblasti Podluží.

Zahradnické centrum Slaný - Blahotice

Vhodné podmínky pro pěstování révy vinné využívá i Zahradnické centrum Slaný – Blahotice na 8 ha vinic na viniční trati Ovčáry. Hrozny z odrůdové skladby Müller

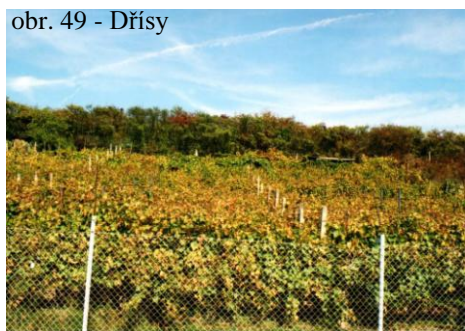
⁶³ RICHTER, M.; *140 let od založení vinice na Kněží hoře v Loděnici*. IN: Vinařský obzor 11/2011, s. 582

Thurgau, Rulanské šedé, Ryzlink rýnský, Rulanské modré, Dornfelder jsou zpracovávány v Zámeckém vinařství Roudnice nad Labem a Klášterních vinných sklepech Litoměřice (Agro Kamýk). Zahradnické centrum Blahotice slouží pouze pro pěstování a distribuci hroznů.

Vinařice

Vinařice jsou jako vinařská obec registrovány od roku 2003. Leží mezi Kladnem a Smečnem, čítají na čtyři vinařské tratě – Vinařická hora, Na Paloučkách, V Řádcích, V Tmíčkách. Dle údajů serveru ovine.cz je mají obhospodařovat dva vinaři (celkem na 18 ha), k vysazení mělo dojít na základě dotací EU a VF pro obnovu tradičních vinic. Tyto informace pocházejí sice z roku 2005, ale v rámci mapování tématu bakalářské práce jsem se vydal hledat i tyto vinice (na jaře 2014) a bohužel musím konstatovat, že kromě plastových sloupků a vzrostlé trávy zmínka o sazenicích révy vinné nebyla žádná. Tento pokus o obnovu nejspíš skončil nezdarem.

Dřísy

Tato obec ležící mezi Mělníkem a Benátkami nad Jizerou se sice zařadila do registru vinařských obcí až v roce 2010, podle legend se však jedná o první vinici v Čechách, kterou nechala vysázet kněžna Libuše. Název „svatováclavská“ nese po staletí. Původně se táhla po stráni nad dnešními Nedomícemi až ke Všetatům, dnes celková rozloha činí 3 ha, z toho je révou osázeno 1,3 ha, především na vrchu Cecemín. Odrůdy, které jsou zde pěstovány: Müller Thurgau, Neuburské, Veltlínské zelené, Tramín, Svatovavřínecké a Zweigeltrebe.

Otmíče

Obec ležící nedaleko Berouna je v seznamu vinařských obcí zapsána od roku 2002. To, že tato oblast byla odnepaměti úrodnou, svědčí kronikář Václav Hájek z Libočan: „...ještě v 16. století bylo v okolí Berouna, tj. v Jincích, Loděnicích,

Srbsku, Žebráku a jinde, na sedm kop vinařů.“⁶⁴ Dnešní podoba otmíčských vinogradů je zásluhou obrodného sdružení a hlavně pana Hrdličky (podílel se i na rekonstrukci pražských vinic v Modřanech a Proseku).

Celkem z 8,1 ha vinic Johanka a Květa je obděláno 1,8 ha v odrůdové skladbě Tramínu červeného, Rulandského bílého, Rulandského modrého, Zweigeltrebe (Johanka) a Svatovavříneckého, Rulandského šedého a Zweigeltrebe (Květa).

Občanské sdružení vinice pod Otmíčskou Horou (v čele Josef Hrdlička) nabízí k trvalému pronájmu keře révy vinné a jednou za týden ochutnávku otmíčských vín s možností koupi.

Srbsko

Obec ležící nedaleko Karlštejna, zařazená k vinařským obcím od roku 2001 je prozatím na celkových 11,5 ha spoře osázena a nemá žádného registrovaného pěstitele.

Milan Singer – rodinné vinařství, Praha 6

Rodinné vinařství vzniklo jako koníček otce (energetika) a syna (známého ekonomy, guvernéra ČNB). Singerovi vlastní 2,1 ha viniční plochy na úpatí Radobýlu (Radobýl leží v Žalhosticích u Litoměřic). Rodina vyrábí víno pouze pro osobní potřebu a své přátele s roční produkcí 900 litrů.

Česká zemědělská univerzita v Praze

Pro studentské účely patří ČZU a Školnímu zemědělskému podniku Lány vinice o rozloze 12,86 ha ležící na mělnické vyvýšenině Chloumek. Studenti zde získávají praktické poznatky z konaných cvičení, praxí a exkurzí. Sklepní hospodářství na Chloumku má k dispozici nejnovější technologie: např. pneumatické lisy, křemelinové filtry, mlýnkoodstopkovače, novou plnicí linku, etiketovačku, atd. Vína z ČZU získávají díky technologii nezapomenutelný charakter, dokladem jsou různá ocenění získaná na významných výstavách vín.

Odrůdová skladba z bílých odrůd tvoří početnou skupinu, až 70% vinohradu. Jedná se o Ryzlink rýnský, Rulandské bílé, především Sylvánské zelené, Muškát moravský, Müller Thurgau a Tramín červený. Z modrých odrůd nalezneme Modrý Portugal.

⁶⁴ Historie vinice Otmíče, dostupné na: <http://www.vinice-otmice.cz/cs/historie/>

6. POHLED DO BUDOUČNA PRAŽSKÉHO VINAŘSTVÍ A VINOHRADNICTVÍ

V předchozích kapitolách jsme nahlédli do slavné pražské vinařské historie i skomírající či bojující přítomnosti. Jaká je ale budoucnost pražských vinic, je-li nějaká? Je jasné, že pěstování a výroba vína v Praze již nikdy nedosáhne takové prestiže jako za vlády Karla IV., v poslední době však vznikají pokusy, které se snaží o to, aby renomé pražských vinic nebylo navěky zapomenuto – vždyť vinice po staletí určovaly ráz krajiny, města i jejich obyvatel...

Dotace

Evropské dotace (2014-2018) podporují kromě mladých vinařů do 40 let také zakládání/obnovu městských vinic. Důvody komentuje prezident Svazu vinařů ČR Tibor Nyitray pro denik.cz⁶⁵ :

„Každopádně jde o návrat „ke kořenům“. V lokalitách⁶⁶, které zmiňuje vládní nařízení (pozn. nařízení č. 142/2014 Sb.), tradičně vinice byly, viz například název čtvrtí Vinohrady. Neočekáváme obrovskou produkci vína z takových vinic, nicméně by mohly významně přispět k propagaci oboru a folklórnímu koloritu Prahy či Brna.“ Vinaři tak mohou až do roku 2018 čerpat celkem na 140 milionu korun.

Vinařská kultura a turistika

Dalším důležitým jevem pro vinařskou budoucnost je rozvoj zábavy, která k vínu neodmyslitelně patří. Kromě pořádání tradičních koštů, vinobraní a ochutnávek (např. při Svatováclavské vinici na Pražském hradě, Trojské vinobraní, apod.) se zvyšuje obliba tzv. vinařské turistiky. Tomuto trendu jasně vévodí Morava, ale již i v české vinařské oblasti (konkrétně v Kutné hoře) jsme se dočkali první vinařské 6 km cyklostezky napříč vinohrady a městem. Místní víno se i také stalo jakousi přidanou

⁶⁵ Víno: miliony na české odrůdy, 9.7.2014, dostupné na: <http://www.denik.cz/ekonomika/vino-miliony-na-ceske-odrudy-20140709.html>

⁶⁶ V Praze se jedná o lokality: Tróju, Prahu 2, Prahu 6, Prahu 9, Prahu 12, další jsou v Brně, Karlštejně, Kutné Hoře a Sedlci u Kutné Hory. In: Brusel pošle miliony na české víno. Prioritně pro Prahu, Brno a mladá, 6. 7. 2014, dostupné na: <http://echo24.cz/a/wBLv8/brusel-posle-miliony-na-ceske-vino-prioritne-pro-prahu-brno-a-mlade>.

Konkrétně se jedná o Svatováclavskou vinici, vinici sv. Kláry, Salabku, Grébovku, Babu v Dejvicích, Máchalku a Modřanskou a Svatojánskou vinici.

hodnotou návštěvy Karlštejna. Třeba Prahu v budoucnu čeká také nějaká značená vinařská procházka městem...

Zájem o obor

Kromě turistiky a veselí se do povědomí občanů stále více dostává zájem o vinařství jako studijní obor. K dispozici je stále více gastronomických a sommeliérských kurzů a degustací vína.

V pražských Vysočanech by mělo také do roku 2017 nebo 2018 vyrůst největší vinařské centrum v ČR. Projekt financovaný Českými vinařskými závody by se měl kromě prostor pro stánky a sklady vinařů zaměřit i na „*certifikovanou laboratoř, školicí středisko pro konání sommeliérských kurzů nebo prostory pro ukázky výroby vína.*“⁶⁷

Jak je vidno, réva a víno z pražských vinic v dohledné době rozhodně zcela nezmizí, ale zároveň lze i stěží očekávat, že viniční rozloha nějak dramaticky rozroste. Praha si svou zálibu ve víně jistě zachová, ale její přístup bude v budoucnu nejspíš spíše vědecktější a nostalgičtější, než tomu tak bylo v dobách Karla IV. s bohatě osázenými svahy.

⁶⁷ Vinařské centrum v pražských Vysočanech, 10. 10. 2014, dostupné na: <http://zemedelec.cz/vinarske-centrum-v-prazskych-vysocanech/>

7. ZÁVĚR

Závěrem lze říci, že ačkoliv se réva vinná dostala do střední Evropy již ve 3. století, svůj největší rozkvět v Praze a okolí zažila až s Karlem IV. ve století 14. Nejspíš můžeme vděčit Karlovým studiím ve Francii a cestám po Itálii, že se po návratu do vlasti rozhodl hojně rozšířit pěstování révy a renovovat staré klášterní vinohrady pod dohledem zkušených burgundských vinařů... Réva vinná tak patřila k místnímu pražskému koloritu stejně tak jako slavný Karlův most či Univerzita Karlova.

Hlavní město během staletí pak prošlo nezadržitelným vývojem a vinice postupně přenechaly svou půdu pro stavební parcely.

Na minulé vinohrady však metropole zanechala vzpomínku v podobě místních názvů ulic, čtvrtí, náměstí bývalých vinic a jistá nostalgie na nás může dýchnout hned na několika místech v Praze, kde drobní vinaři obhospodařují své sporé vinné pozemky a vyrábějí z nich několik málo litrů vína. A že je to vítaná činnost, svědčí i současné evropské dotace na obnovu a zakládání městských vinic.

8. Literatura a další zdroje

- BAKER, H.; *Kapesní průvodce po vinařských oblastech a vínech České republiky*. Praha: Henry, 2004. 224 s. ISBN 80-239-2745-0
- BERANOVÁ, M.; *Jídlo a pití v pravěku a středověku*. Praha: Academia, 2007. 360 s. ISBN 80-200-1340-7
- BERANOVÁ, M., KUBAČÁK, A.; *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2010. 430 s. ISBN 978-80-7277-113-4
- BIBLE, 1. Mojžíšova (Genesis), 9. kap., 20. verš
- DOLEŽAL, P.; *Lexikon českého vinařství*. Nový Bydžov: Specializované knižní nakladatelství vinařské literatury Petr+ Iva, 1999. 271 s. ISBN 80-902748-1-1
- HUBÁČKOVÁ, M.; *Eště raz k vinici na Kněží hoře v Loděnici*. In: *Vinařský obzor* 2/2012, s. 69. ISSN 1212-7884
- KOFRÁNKOVÁ, V., TEJKAL, J.; *Rytíři vína na Moravě a Čechách*. Praha: Lika klub, 2013. 176 s. ISBN 978-80-86069-78-4
- KOL.; *Český vinař 2014 aneb kdo se chytrý narodí, tomu víno neškodí*. Sborník Cechu českých vinařů, 2014. 88 s.
- KOL.; *Vinohradnictví*. Brno: Blok, 1973. 300 s.
- KOL.; *Ottův slovník naučný; 1888- 1909; 26. díl, s. 719*
- KOL.; *Pražské vinice*. Praha: Útvar rozvoje Hlavního města Prahy, 2000. nestránkováno.
- KOL.; *Trpké býti zdá se? Víno a vinařství v českých zemích ve středověku a v raném novověku*. Mělník: Regionální muzeum Mělník, 2009. 292 s. ISBN 978-80-903899-6-0
- KOL.; *Vinařovo slovo zní... Víno a vinařství v českých zemích po roce 1800*. Mělník: Regionální muzeum Mělník, 2012. 193 s. ISBN 978-80-904538-2-1
- KOZDERA, J.; *Historický vývoj pražského vinařství*. Diplomová práce. Brno: Vysoká škola zemědělská v Brně, 1966.
- KRAUS, V., KUTTELVAŠER, Z., VURM, B.; *Encyklopedie vína českého a moravského*. Praha: Melantrich, 1997. 224 s. ISBN 80-7023-25-1
- KRAUS, V.; *Vinitorium historicum*. Praha: Radix: 2009. 239 s. ISBN 978-80-86031-87-3
- LAŠTOVKOVÁ, B., KOŤÁTKO, J.; *Pražské usedlosti*. Praha: Libri, 2007. 360 s. ISBN 978-80-7277-346-6

- LINHART, P., SUK, M., VÁLEK, V.; *Vinařský atlas území České republiky*. Praha/Brno: Dolin s.r.o. a Moravské zemské muzeum, 2007. 226 s. ISBN 978-807028-311-0
- MALCOVÁ, A.; *Úřad perkmistra pražských hor viničních*. In: *Vinařský obzor* 4/2014. s. 218-220. ISSN 1212-7884
- PAVLOUŠEK, P.; *Encyklopedie révy vinné*. Brno: Computer Press, 2007. 316 s. ISBN 978-80-251-1704-0
- PAVLOUŠEK, P.; *Pěstování révy vinné. Moderní vinohradnictví*. Praha: Grada Publishing, 2013. 336 s. ISBN 978-80-247-3314-2
- PŘIKRYLOVÁ, M.; *Soupis vedut vzniklých do roku 1850*. Svazek III/1. Praha: Odbor archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR, 2013. 703 s. ISBN 978-80-86466-33-0
- RICHTER, M.; *140 let od založení vinice na Kněží hoře v Loděnici*. In: *Vinařský obzor* 11/2011, s. 581-583. ISSN 1212-7884
- SEDLO, J.; *Zahraniční obchod s vínem České republiky v roce 2014*. In: *Vinařský obzor* 3/2015. s. 145-149. ISSN 1212-7884
- STANĚK, J.; *Víno není vinno*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1998. 295 s. ISBN 80-7185-189-2
- TOMEK, V. V.; Praha; *Mapy staré Prahy k letům 1200, 1348 a 1419*. S. 1.: s. n., 1892. 9 složených listů v deskách
- VACEK, F.; *Dějiny vinic na území dnešních Král. Vinohradů od počátku XV. století do r. 1526*. In: *Sborník příspěvků k dějinám Hlavního města Prahy. Díl VIII*. Praha: Důchody obce Hl. m. Prahy, 1938. 79-228 s.
- VÁLKOVÁ-FRÝZOVÁ, M.; *Úřad perkmistra pražských viničních hor*. In: *Sborník k dějinám hl. m. Prahy, sv. 6*. Praha: Obec hlavního města Prahy, 1930. 148 s.

9. Internetové zdroje

Pražská vinařská oblast, 2003. Dostupné na: <http://vinitorium.sweb.cz/cz/oblpr.html>

Původní rozdělení vinařské oblasti Čechy.

Dostupné na: <http://www.vinovinmorava.cz/o-vine/puvodni-rozdeleni-cech.php>

Vinařská oblast pražská, 2000.

Dostupné na: http://www.czechwines.cz/oblasti/pro_c.htm

Viniční tratě ve vinařských obcích, 2003.

Dostupné na: http://vinitorium.sweb.cz/cz/trate_pr.html

Vinice sv. Kláry, 2005.

Dostupné na: http://www.botanicka.cz/hlavni-stranka/navstevnicke-okruhy/vinice-sv.-klary.html?page_id=181

Botanická zahrada Hl. m. Prahy – Vinice sv. Kláry,

dostupné na: <http://www.vinnysklep.cz/databaze-vinaru/vinice-sv.-klara>

O vinařství Grébovka, 2012.

Dostupné na: http://www.sklepgrebovka.cz/o_vinarstvi.html

O modřanské vinici, dostupné na: <http://modranskavinice.com/index.php/home/historie>

Svatováclavská vinice, 2012.

Dostupné na: <http://www.svatovaclavskavinice.cz/historie-vinohradu/>

Svatováclavská vinice a Richterova vila, 2015.

Dostupné na: <http://www.hrad.cz/cs/prazsky-hrad/turisticky-rozcestnik/svatovaclavska-vinice-a-richterova-vila.shtml>

Profil společnosti Ludwig, 2012.

Dostupné na: <http://www.vinnesklepy.cz/cze/profil-spolecnosti>

Vinařství, 2009. Dostupné na:

<http://www.maslovice.cz/web/cs/titulni/vinarstvi;jsessionid=6B971457A4622CFF0F5471CFAF50D993>

Výzkumný ústav včelařský v Dole, 2015. Dostupné na: <http://www.beedol.cz/>

O vinařství Kvíc, dostupné na: <http://www.vinarstvikvic.cz/o-vinarstvi/>

Rodinné vinařství na okraji královského města Slaný, 2013. Dostupné na:
<http://www.podkorkem.net/2013/11/rodinne-vinarstvi-na-okraji-kralovskeho.html>

O vinařství Salabka, dostupné na: <http://www.salabka.cz/vinarstvi/#salabka-historie>

Vinařství Za Stavením, dostupné na: <http://www.cechcv.cz/weitosch.php>

Kralupské vinařství, 2015.

Dostupné na: <http://www.kralupynadvltavou.info/clanky/kralupske-vinarstvi.html>

Svatováclavská vinice, 2011. Dostupné na: <http://www.drisy.cz/vinice/>

Vinaři ze Dřís chtějí opět oživit nejstarší vinohrad v Čechách, 2014.

Dostupné na: <http://www.denik.cz/stredocesky-kraj/vinari-ze-dris-chteji-opet-ozivit-nejstarsi-vinohrad-v-cechach-20140214.html>

Vinice Otmíče, 2009. Dostupné na: <http://www.vinice-otmice.cz/cs/>

Vinařské středisko Mělník- Chloumek, 2015. Dostupné na: <http://czu.cz/cs/?r=1606>

Historie pražských a vysočanských vinic,

dostupné na: <http://www.machalka.cz/html/prhist.html>

Seznam odrůd zapsaných ve Státní odrůdové knize ke dni 15. 6. 2014.

Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/247574/SO_NL_2014.pdf

Z historie vinohradnictví v Praze, 2001.

Dostupné na: <http://www.praha2.cz/Z-historie-vinohradnictvi-v-Praze-1.html>

Víno: miliony na české odrůdy, 2014. Dostupné na:

<http://www.denik.cz/ekonomika/vino-miliony-na-ceske-odrudy-20140709.html>

Vinařské centrum v pražských Vysočanech, 2014.

Dostupné na: <http://zemedelec.cz/vinarske-centrum-v-prazskych-vysocanech/>

Brusel pošle miliony na české víno. Prioritně pro Prahu, Brno a mladé, 2014.
Dostupné na: <http://echo24.cz/a/wBLv8/brusel-posle-miliony-na-ceske-vino-prioritne-pro-prahu-brno-a-mlade>

Viniční hory v Košířích a na Smíchově.

Dostupné na: <http://smichov.blog.cz/1105/vinicni-hory-v-kosirich-a-na-smichove-4-kapitola>

Královské Vinohrady. Dostupné na: <http://towns.hiu.cas.cz/vinohrady.php>

Historie Vinohrad.

Dostupné na: <http://www.vinohrady.cz/o-vinohradech/historie-vinohrad.aspx>

Dějiny Šárky, Podbaby, Dejvic,

dostupné na: <files.sarecke-udoli.cz/200001179-27f9328f46/Hlavacek.doc>

Správní a územněsprávní členění Prahy.

Dostupné na: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&>

www.ovine.cz

10. Seznam obrazové dokumentace

- 1) Vitis vinifera L. ;
http://cs.wikipedia.org/wiki/R%C3%A9va_vinn%C3%A1#/media/File:Vitis_vinifera_-_K%C3%B6hler%E2%80%93s_Medizinal-Pflanzen-145.jpg
- 2) Vinařské oblasti ČR; Vinařský atlas ČR, s. 84
- 3) Svatý Václav, Lexikon českého vinařství, s. 8
- 4) Svatý Václav ve vinici, Lexikon českého vinařství, s. 9
- 5) Velislavova bible, <http://m.svatovaclavskavinice.cz/>
- 6) Velislavova bible, http://www.znakyznackyznameni.cz/000_zzz/vino.html
- 7) Dřevořez z knihy Jana Hada, Lexikon českého vinařství, s. 15
- 8) Lisování hroznů na Karlštejně, Vinitorium Historicum, s. 83
- 9) Domovní znamení – U modrého hroznu,
http://www.znakyznackyznameni.cz/000_zzz/vino.html
- 10) Domovní znamení - U zlatého hroznu, <http://www.guide-jana-zemanova.com/cs/Pra%C5%B5k%C3%A9%20legendy%20a%20pov%C4%9Bsti/>
- 11) Staroburgundské vedení, Historický vývoj pražského vinařství – DP, s. 41
- 12) Staročeské vedení, Historický vývoj pražského vinařství – DP, s. 42
- 13) Tomek – plány města Prahy, list č. 1
- 14) Pohled na Prahu z výšin nad Smíchovem, Soupis vedut vzniklých do roku 1800
- 15) Pohled na Petřín ze Střeleckého ostrova, Soupis vedut vzniklých do roku 1800
- 16) Pohled na Prahu z Letné, Soupis vedut vzniklých do roku 1800
- 17) Vinice na úpatí Petřína, Lexikon českého vinařství, s. 13
- 18) Praha v 19. st., [http://www.hiu.cas.cz/cs/granty/naki-\(mk\).ep/](http://www.hiu.cas.cz/cs/granty/naki-(mk).ep/)
- 19) vývoj městských částí, <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&>
- 20) Praha a okolí, archiv autora, doplnění z mapy.cz
- 21) Vinice v zahradě Strahovského kláštera, katalog Pražské vinice
- 22) Pohled na Prahu ze Seminářské zahrady, katalog Pražské vinice
- 23) Dvůr Plaských Cisterciáků, <http://smichov.blog.cz/1107>
- 24) Pohled do zahrady kinských, <http://smichov.blog.cz/1107>
- 25) Smíchov po třicetileté válce, <http://smichov.blog.cz/1107>
- 26) Křížovatka Anděl, <http://smichov.blog.cz/1107>
- 27) Plán Košíř, katalog Pražské vinice

- 28) Plán Smíchova a Zlíchova, katalog Pražské vinice
- 29) Nová fortifikace Vyšehradu, katalog Pražské vinice
- 30) Katastrální plán Vinohrad, katalog Pražské vinice
- 31) Pohled na Prahu z Letné, katalog Pražské vinice
- 32) Mapa Břevnova, <http://www.lhmp.cz/vt/prazske-potoky-v-case/brusnice/>
- 33) Mělnická podoblast v oblasti Čechy, Vinařský atlas ČR, s. 89
- 34) Vinice sv. kláry, http://www.dama-online.cz/wp-content/uploads/2014/08/DSC_3575.jpg
- 35) Salabka, http://praha.idnes.cz/prazske-vinice-znovu-ozily-vina-z-nich-jsou-k-ochutnani-primo-na-miste-1zt-/praha-zpravy.aspx?c=A110808_1630905_praha-zpravy_sfo
- 36) Grébovka, <http://zpravy.e15.cz/byznys/zemedelstvi/stat-podpori-historicke-vinice-miliony-korun-1102389>
- 37) Modřanská vinice, http://www.ovine.cz/web/structure/reportaze-11.html?do%5BloadData%5D=1&itemKey=en_728
- 38) Modřanská vinice – mapa, http://www.ovine.cz/web/structure/vinarske-obce-68.html?do%5BloadData%5D=1&itemKey=cz_227
- 39) Svatováclavská vinice, <http://www.infoglobe.cz/hlavni-mesto-praha1/cr-praha-ctyri-roky-svatovaclavske-vinice-video/>
- 40) Máchalka – mapka, <http://www.machalka.cz/>
- 41) Máchalka, https://cermak.photos/index.php?/category/288-2013_06_06_z_vysocan_pres_strizkov_do_vysocan
- 42) Benátky nad Jizerou, <http://www.benatky.cz/omeste/>
- 43) Karlštejn, <http://www.cechev.cz/karl.php>
- 44) Karlštejnské vinobraní,
http://berounsky.denik.cz/galerie/vinobrani_karlstejn_2008.html?mm=688985
- 45) Máslovice, <http://www.beedol.cz/>
- 46) Vinařství Kvíc, <http://www.vinarstvikvic.cz/kontakt/>
- 47) Loděnice <http://muzeum-beroun.cz/02/2012/v-lodenickem-zamecku-se-neco-deje/>
- 48) Kralupy Zeměchy, http://www.ovine.cz/web/structure/vinarske-obce-68.html?do%5BloadData%5D=1&itemKey=cz_121
- 49) Dřísy, http://www.ovine.cz/web/structure/vinarske-obce-68.html?do%5BloadData%5D=1&itemKey=cz_64
- 50) Otmíče, <http://www.vinice-otmice.cz/cs/historie/>